

ADLER, L.

VÁLTÓ-ÜZLETE,

Lloyd-épület, Dorottya-utca 14-ik szám Pesten.

PROGRAMM.

A) Sorsjegy-eladás részletfizetés mellett.

Sorsjegyek bevásárlására nem minden ember hajlandó egyszerre nagyobb összeget adni ki; de ha a vétel oly feltételek mellett történik, hogy a vételár részenként és pedig havi vagy negyedévi részletekben törleszthessék, akkor könnyen juthat bárki is sorsjegyek birtokába, anélkül, hogy megérezze a fizetés terheségét és egyszersmind az első részlet fizetése után minden nyereségre játszik.

Mind Ezeket megfontolva, a t. cz. közönség a sorsjegyek eladásánál nagy könnyebbségre azon intézkedést vettem foganatba, hogy ezután minden sorsjegyvásárlónak szabad tetszésére lesz bízva, a havi vagy negyedévi befizetéseket akkora összeg-részletekben és annyi egyes határidőtartam lefolyása alatt eszközölni, a mint viszonyaikhoz mérve legkényelmesebbnek tartja, úgy mindazonáltal, hogy a lefizendő részlet nem lehet kevesebb 3 forintnál és legalább 10-25 havi havonként, vagy tetszés szerint negyedévenként fizetendő. Az első részlet minden egyes sorsjegy után 10%-től az árfolyam szerinti értéknek, és pedig:

1 Waldstein-, Windischgrätz-, Keglevich-, Rudolf- vagy Comosorsjegy után lefizetendő első részlet egyenkint 3 ft.
 1 Salm-, St. Genois-, Pálffy-, Clary-, budai, ft. 50 1864-iki vagy 50 forintos Trieszti sorsjegyéért az első részlet 4 ft.
 1 1/2 sorsjegy 1860-iki évi 100 ftos, — 1864-iki évi — 1/2 1839-iki évi 100 ftos — triesti vagy gözhajó részvény után az első részlet egyenkint 8 ft.
 1 Hitelintézet vagy Eszterházy-féle sorsjegy után 10 ft.
 1 egész 1839-iki vagy 1860-iki 500 ftos vagy 1854-iki sorsj. után 30 ft.

Egy egész sorsjegy ára azonnali árfolyam szerint, 6% kamat évenkénti ráfizetéssel és a havonkénti részletek 1/4 % üzletdíj számításával állapították meg. Egyébíratt a további fizetés ezen megállapított fizetési rend szerint változatlanul foly tovább.

Különböző sorsjegyeket összeállítva részletfizetés mellett a nevezett módon szintén lehet vásárolni, melynek tehát az illető vevők tetszésére bízatik a fenn előadott részlet és havi vagy negyedéves befizetési megállapodások határai között az egyes fizetendő részletek nagyságának és időtartamának meghatározása.

A különböző sorsjegyek változatlanul a következő összeállításban találhatók:

Havi befizetéssel:

1 Rudolf-, 1 Waldstein-, és 1 50 ftos 1864-iki sorsjegy 5 ft.
 1 Salm-, 1 Genois-, 1 Budai-, 1 Rudolf-sorsjegy 7 „
 1/2 1860-iki, 1/2 1864-iki, 1 Pálffy-sorsjegy 9 „
 1 Hitelintézeti-, 1 Como-, 1 Keglevich-sorsjegy 9 „
 1 1864-iki 100 fts., 1 Waldstein-, 1 Windischgrätz-, 1 Keglevich-sorsjegy 9 „
 1 Hitelintézeti-, 1 Waldstein-, 1 Keglevich-, 1 Rudolf-sorsjegy 10 „
 1/2 1860-iki, 1/2 1864-iki, 1 Windischgrätz-, 1 Keglevich- 10 „
 1 Genois-, 1 Pálffy-, 1 Clary-, 1/2 1864-iki, 1 Rudolf-sorsjegy 10 „
 1 Salm-, 1 Budai-, 1 1864-iki 100 ftos, 1 Keglevich-sorsjegy 10 „
 1 50 ftos Trieszti-, 1/2 1839-iki, 1/2 1864-iki sorsjegy 10 „
 1 Eszterházy-, 1/2 1864-iki, 1 Budai-sorsjegy 12 „
 1 Hitelintézeti-, 1 Pálffy-, 1 Salm-, 1 Keglevich-sorsjegy 12 „
 1/2 1860-iki, 1/2 1864-iki, 1 Budai-, 1 Keglevich-, 1 Rudolf-sorsjegy 12 „
 1 100 ftos Trieszti-, 1 Pálffy-, 1 Windischgrätz-, 1 Waldstein-sorsjegy 12 „
 1 Hitelintézeti-, 1/2 1860-iki, 1 Salm-, 1 Budai-, 1 Rudolf-sorsjegy 15 „
 1 Hitelintézeti-, 1/2 1839-iki, 1/2 1864-iki, 1 Clary-sorsjegy 15 „
 1 Hitelintézeti-, 1/2 1860-iki, 1 Pálffy-, 1 Clary-, 1 Genois-sorsj. 18 „
 1 1854-iki, 1/2 1860-iki, 1 Keglevich-, 1 Rudolf-sorsjegy 20 „
 1 100 ftos 1860-iki, 1 100 ftos 1864-iki, 150 ftos Trieszti-, 1 Pálffy-sorsjegy 25 „
 1 Hitelintézeti-, 1 1839-iki, 1 Pálffy-, 1 Salm-, 1 Rudolf-sorsjegy 25 „
 1 egész 1837-iki, 1 Hitelintézeti-, 1/2 1864-iki, 1 Pálffy-, 1 Keglevich-sorsjegy 30 „

A vétel és részletfizetési megállapítása után minden vevő kap egy saját nevére szóló részletfizetési ívet, melyen az eladott sorsjegyek, valamint a törlesztendő részletek pontos jegyzéke lesz olvasható; mihelyt a havi részletek fizetése kezdődött vette, azonnal játszanak a sorsjegyek is, még pedig egyedül a vevő javára, valamint a sorsjegyek kamatai is az ő részére fizetnek. Miután pedig az összes részlet lefizetett, a részletfizetési ív bemutatásának az egyes sorsjegyeket természetben szolgáltatatom.

B) Játszó-társaságok alakítása.

Itt az a főczél, hogy alkalom nyujtassék, melynél fogva 25 évnegyedi, vagy 25 havi törlesztéssel a sorsjegyek nagyobb mennyiségben játszassanak; a befizetések ugyanazon arányban történnek, mint az egyes sorsjegyeknél, míg bármely sorsjegyre esik is a nyereség, az a részvényeseket közösen illeti. A részletek befizetése után minden részvényesnek jár egy vagy több eredeti sorsjegy, mint az még alább bővebben meg lesz mutatva. Ezzel társaságok a következő előnyökben részesülnek:

1. A társaság 10 vagy 20 sorsjegyre játszik, a befizetés pedig aránylag igen csekély.
 2. Ennek folytán a nyereség reménye sokkal valószínűbb, mint ha a játék szerencsésnek csak egy sorsjegyre van alapítva.
 3. Kétségkívül tény hogy a még ki nem sorsolt jegyek értéke a társaság feloszlása után, pl. 25 évnegyed elteltével, a sok kisorsolás folytán sokkal nagyobbra emelkedik, mint mekkorával azok a társaság kezdetekor bírtak.
 Az általam alapított játszó-társaságok a következők:

I. 25 évnegyedes részletfizetés mellett:

A) 20 személy 20 db., vagy 10 személy 10 db. hitelintézeti sorsjegyre 8 ft. részletfizetéssel
 B) 20 személy 21 darab sorsjegyre egy mint: 1 100 ftos 1860-iki, 100 ftos 1864-iki, 1/2 1839-iki, 1 250 ftos 1864-iki, 1 Hitelintézeti-, 1 Como-, 1 100 ftos Trieszti-, 1 50 ftos Trieszti-, 1 Gözhajó-társulati részvény, 1 Eszterházy-, 1 Salm-, 1 Pálffy-, 1 Clary-, 1 Genois-, 1 Budai-, 1 Windischgrätz-, 1 Waldstein-, 1 Keglevich-, 1 Rudolf-, 1 Badeni- 35 ftos és 1 Svéd sorsj. évenkénti 40 húzással 4 ft.
 C) 20 személy 20 darab 50 ftos 1864-iki sorsjegyre 3 „
 D) 10 „ 10 „ 100 „ 1860 iki „ 6 „

II. 25 havi részletfizetés mellett:

E) 10 személy 10 darab Hitelintézeti sorsjegyre 6 ft. 30 kr.
 F) 10 „ 10 „ 1864-iki 100 ftos sorsjegyre 4 „ 60 „
 G) 10 „ 10 „ 1860-iki 100 ftos „ 5 „ — „
 H) 10 „ 50 „ Rudolfjegyre 3 „ 20 „

A bélyeg A. és E-nél egyszer mindenkorra tesz 1 ft. és 30 kr., B., C. és H-nél 68 kr., D. F. és G-nél 59 kr.

A társaság részesei egyetemesen játszanak a meghatározott sorsjegyek számmal. Ha valamely sorsjegy nyert, akkor az mással pótolatik, a nyert összeg fölöslege pedig a részvényesek aránya szerint felosztatik. A részletek lefizetése után, minden részvényes egy eredeti sorsjegyet kap; H-nál 5 eredeti sorsjegyet és B-nél a különféle sorsjegy felosztásának lehetőségére miatt kiki aránylagos illetményével részesítetik azok eladásánál.

C) Előlegezések hitelpapirokra.

A bécsi és pesti tőzsdén bejegyzett hitelpapirokaira pénz előlegezéseket nyujtok vagy 3 hónapra, vagy pedig megkötendő egyezség után hosszabb időre is. A visszafizetés egyszerre, havonként, vagy tetszés szerinti részletekben történhetik; első esetben az előlegekből a kamatok és ügykezelési díjak levonattak; utóbbi esetben a sorsjegyek értékéből az első havi részletet számítom le.

D) Igérvények.

Mindenféle sorsjegyre bocsátok ki igérvényleveleket, melyeknek árfolyama időről időre változik, miközben mégis az 1865-iki évre az árak következőleg vannak megállapítva.

1 Clary-, 1 Genois-, 1 Pálffy-jegyre 2 ft. 50 kr.
 Hitelintézeti igérvények 3 „ 50 „
 1864-iki „ 2 „ — „
 1864-iki „ fél sorsjegy 1 „ 25 „
 1860-iki „ 6 „ — „
 1860-iki „ 1/2 jegy 2 „ — „
 Bélyegdíj 50 kr.

E) Általános üzlet.

Minden bank- és váltóüzletekkel kapcsolatban álló üzlekedések, mint állam-, müipari- és kisorsolási papirok, földterhermentelési kötvények, záloglevelek, magyar müipari papirok eladása és bevásárlása — miről felhívonként üzletelődésüket, árfolyammal együtt kiadok, nemkülönben arany- és ezüstpénzeket külföldi bankjegyek általán a legelőnyösebben eszközöltemek.

A sorsjegyek figyelmelem való kiserését magam vállalom el 2 percent díjért, valamint előfizetéseket is elfogadok kibuzási jegyzékekre 5 fért évenként; továbbá mindenféle kisorsolt sorsjegyek és földterhermentelési kifizetést eszközölöm.

1865-ik évi kisorsolási-naptár ingyen!

Videkről

elfogadok mindennemű megbízásokat az a programban kitett üzletekre, és azokat t. megbízóim megalapítására a legpontosabban intézndem el.

Megrendelésnél a megközelítő ár beküldését kérem, vagy ha az 100 ftot meg nem haladna, utánvétellel fogom azt felvenni; eladandó tárgyak beküldésénél az érte járó összeget vagy beküldöm, vagy azt, utasítás szerint, egy pesti vagy bécsi kereskedőháznál minden további díjtelszámítás nélkül teszem le.

Pesten, Január 1-én 1865.

ADLER L.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1865 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

6-ik szám.

Tizenkettedik évfolyam.

Pest, február 5-én 1865.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csopán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csopán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságoknál illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyszer használtott petti sor ára, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba; háromsor- vagy több soros igtatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetőmunkákat elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollen és Jaeger könyvkereskedése, Breesben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynökség is. Jösszefér, 11. sz. a Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 ukr.

Kautz Gyula.

Azon kevesek egyike, kik szóval és tollal a politikai tudományoknak, úgy a mint azt Európa művelt nemzetei kifejlesztették, hazánkba átültetésén fáradoznak, Kautz Gyula pesti egyetemi tanár. És oly nemzetnél, mely a nyilvános élet iránt kiváló érdeklődéssel viseltetik, különösen fontos, hogy irodalmában és főtanintézetében a politikai ismeretekre nézve bő okulás nyerjen, mert csak így indulhat a közvélemény megpróbált elvek és eszmék vezérfáklyája után, csak úgy adhat számot magának közérdekei helyes vagy helytelen képviselése, fejlődésének meglévő vagy hiányzó feltételei felől. Különben csak félig értett, vagy horderejében épen fel sem fogott eszmék csilálma kapja el, s itélni nem tudván, kénytelen a divattá vált politikai jelszavakat vakon követni. Szabadelvűség és felvilágosodás együtt jár; amaz csak erre épülhet erősen, ez pedig az elterjedt s minden oldalról tisztába hozott ismeretek eredménye.

És ép ezért kiváló becsüléssel kell lennünk e nagy tehetségű férfi iránt, kinek életműve a fenn megjelölt célra való közremunkálásban áll, mely feladatát eddig is oly szép sikerrel oldotta meg, hogy a magyar névnek külföldön is becsülést szerzett. Nagy munkája, melylyel irodalmi pályáját megkezdé: „a nemzetgazdaságtudomány és irodalmának története“, a nagyváradi akademia fiatal tanára részére a külföldi tudományos körök kiváló figyelemét szerzé meg.

Művében uttörő volt, és pedig oly fényes sikerrel, hogy a német tudósok legelseje: Roscher, a kintinő Stein, Schäfle, Röder, műveikben s a folyóiratokban a leghízelgőbb elismeréssel nyilatkoztak róla, s azóta mint forrás és tekintély használtatik, sőt francia s lengyel nyelvre fordítják, s különösen a francia irodalom első szaklapja kiváló elismeréssel ismertette. Egyéb műveit, miknek sorát alább közöljük, bő tanulmány, az európai politikai szakirodalom teljes ismer-

rete, s a lényegnek tapintatos megválasztása jellemzi. — Kautz mint tudós és tanár feladatához híven, eklektikus. Egy iskola sem számíthatja elfogult hívei közé. Philosophiában Krause irányának — egyik legkiválóbb — képviselője, de ez s mély meggyőződésen alapuló szabadelvűsége nem gátolja, hogy minden nyomozás nézet és jelentős vélemény, mely az irodalomban vagy közéletben jelentkezt, pártatlan előadóra s méltatóra ne leljen benne. Bizonyosság erre mindenik munkája s egyetemi előadásai. Szerinte a politika alapja: a tudomány, s az élet ismerete. El-

mellett nem csoda, ha neve a tudósok, gyakorlati emberek, tanulók előtt jó hangzásu, s tanári működése sikerét különösen emeli az is, hogy kellemes bánásmódján kívül folyékony, ékesszóló és meleg előadása a különben is érdekes tudományoknak kétszeres vonzerőt kölcsönöz. — Egyetemünk e jeles tanára s egyszersmind egyik legnagyobb készletű szaktudósunk életét és a következő vázlatos adatokban ismertethetjük meg olvasóinkkal.

Kautz Gyula 1829, november 5-kén, polgári szülőktől, Győrött született. Tanulmányait az ottani akademián, meg a pesti egyetemen végzéven, az utóbbin már husz éves korában jogtudorrá avatottatt föl.

1851-ben külföldi egyetemeket látogatott meg, s különösen Lipsceben a nagy nemzetgazdász, Roscher szorgalommal hallgatta.

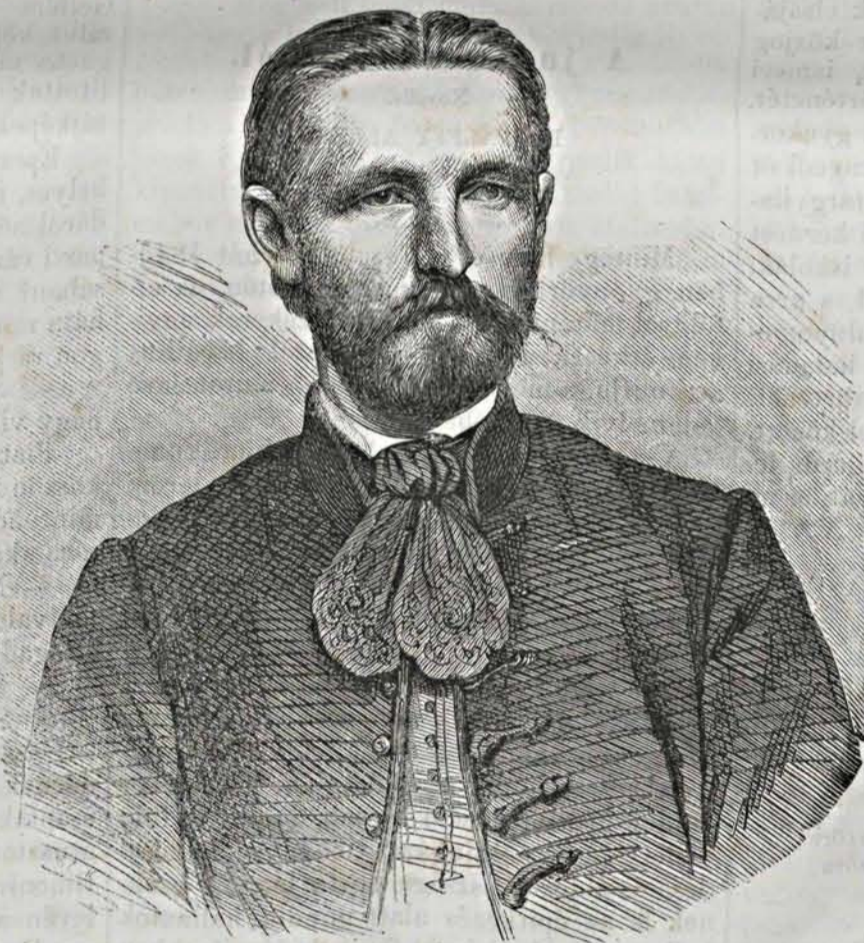
Tudományos működése és szellemi irányára a lipcei nemzetgazdászon kívül tetemes hatást gyakorolt Máár Bonifác győri akad. széles tudományu történelem-tanár, — azután a pesti egyetem ismeretes tanári czelebritása Pauler.

Külföldi utjából visszatértekor Kautz, miután a tanári pálya már első ifjuságától fogva életcélja volt, előbb a pozsonyi kir. jogakademiánál mint segéd-tanár, 1853 elején pedig a nagyváradi jogakademiánál, mint valóságos tanár alkalmaztatott.

Nemsokára azonban hazánk tudományi és irodalmi központjába jött, 1857-ben saját kérelmére, az újonnan szervezett budai kir. műegyetemhez tétetvén át.

1859-től 1863-ig a pesti egyetem mint a politikai tudományok magántanára működött, s legujabban ugyanott a magyar közjog és a közigazgatás tanárának nevezetett ki, az egyetemi jogkar fölterjesztésére.

A magyar tudományos akademia 1860-ban tagjává választotta, a mely alkalommal székfoglaló értekezésül az államesszeme történeti fejlődését adá elő, a mint az ő, közép és

KAUTZ GYULA.

uj korban határozott történeti formákban nyilatkozott. — 1862-ben a műgyetem részéről mint nemzetgazdasági szaktanár a londoni világtárlatra küldetett ki, s erre vonatkozó jelentését közzé is tette, melyben egyszersmind hazai közgazdaságunk reform-programjának némely főelveit is kifejtette.

Különböző tudományos s középszerű társulatoknak munkás tagja. Tevékeny részt vesz az országos magyar gazdasági egyesület közgazdasági osztályának üléseiben is, hol hazánk legfontosabb anyagi érdekei fölött folynak a tanácskozások.

Tanulmányai és irodalmi tevékenysége az állam- és társadalom-tudományok minden főbb ágára kiterjednek. Főszaka azonban a nemzetgazdaság-tudomány, melyet egy nagy terjedelmű s az összes európai irodalomban első e nemű munkával, a már fennemlített nemzetgazdaság-tudományának és irodalmának történetével (mely előbb Csenyery „Budapesti Szemlé”-jében kivonatban, azután két vastag kötetben jelent meg német nyelven, s több nyelvre is lefordított), és 1862-ben közrebozsított rendszeres magyar kézikönyvvél gazdagított.

Egyéb nagyobb dolgozatai: „Az ausztriai birodalom statisztikája, különös tekintettel Magyarországra (megjelent 1854-ben); országásztani kézikönyve 2 kötetben (1861.) s több terjedelmes értekezése és tanulmánya, melyek a „Budapesti Szemlé”-ben, „Magyar egyetemes encyklopaedia”-ban, „Gazdasági Lapok”-ban, „Delejtű”-ben stb. láttak napvilágot.

Érdekesnek tartjuk még fölemlíteni, a mit róla Csenyery, egyik munkája ismertetése közben mond:

„Kautz, szakában a világirodalom színvonalán áll, s a mit a német állambölcsélek a tényekből elvontak, s a mit a gyakorlati népek publicistái és államférfiai a közélet mezején tanultak, egyaránt igyekvék elsajátítani. Iseri ezek fölött a magyar közjog és publicistika irodalmi termékeit, ismeri hazai intézményeink fejlődési történetét. Innen munkáiban az elméletnek a gyakorlati iránynyal párosítása, mi nem engedti őt egyoldalúságba esni. A tudomány tárgyilagosságával vizsgál minden politikai kérdést minden oldalról; megismert az iskolák, pártok elméleteivel, követeléseivel, s arra hajlik ítéletében, a merre az okok túlnyomósága s korunk visszautasíthatlan haladási iránya utalnak. Állása közvetítő a történeti jogok és az elmélet rideg követelése között. Jogtudós, történetbuvár és nemzetgazda lévén, ismeri az élet minden viszonyát, szem előtt tartja minden tényezőjét.” N.**

A fonóban.

Zordon az idő künn, hull a hó javában,
Be másként van itt a jó meleg szobában!
Pattog a tűz vigan, s fellobogó lángja
Úzi egymást, mintha kedve volna tánczra

Sarokba szorulva hever a ház óra,
Künn szaglalt a hóban még vizes a szóra,
A gazda szunyókál, nem hallgat a szóra,
Nyolczat ütött már az öreg fali óra.

Asz idősbe ott ül a kemence mellett,
Csepü-darabokból bajszot rak a gyermek,
Kis öcsése már alszik, felfeküdt a padra;
Mellette gyököntve dorombol a maeska.

Szomszéd s komámasszony titkosan susognak
Ki tudhatná végét, hosszát a dolognak!
Egyik állítást a másiknak lerontják,
A mi meg se történt, még azt is elmondják.

Tovább lányok, ifjak ülnek csinos renddel,
Vidám nevetés közt apad a len, s kender.
Ott egy fúrge barna orsóját elejti,
S szemét ama sugár legénykén felejtí.

A ki bizony nem rest, gyorsan érte hajlik,
Szíve dobogása majd hogy ki nem hallik,
Régen lesé már ő eme kis jószágot,
Föl sem is cserélné érte a világot.

Kapdossa a többi... Mind vágyának reája,
Hisz e lány a falu legszebb tulipánja,
Orsóját az ifju jó magasra tartja,
Nevét örömben csókra sovár ajka.

S győzelme jelével megy a lány elébe,
Forró epedéssel sugja a fülébe:
— Eszem a kis szádát, én édes szerelmem,
Váltsd ki ezt az orsót, most mindjárt itt helyben!

Váltsd ki tulipántom, ne píruljon arcod,
Avagy te a csókot büntetésnek tartod?...
Hej tudom a bajt már...! volna csak itt Pista,
Egy csókjáért kettőt, hármát adnál vissza.

Fáj a szíved érte, a szemedből látom,
Megyek hívom tüstént, ugys jó barátom.
Légy boldog ám véle!... ha nem szeretsz engem,
A más szerencsén hadd örüljön lelkem.

Ekképen évődik, ugy tesz mintha menne.
Neheztel a lány. Ó gyönyörködik benne.
Hiszen tudja jól, hogy bár ki fia volna,
Szerelmes galambja máshoz nem hajlana.

Isten áldjon meg hát! szól a hamis fajta.
Biztatja a többi; no csak rajta, rajta!!
S már ha ennyibe van, mit tegyen a lányka,
Csak hogy el ne menjen, orsóját kiváltja.

Sokszor mondta már, hogy övé szíve lelke,
De szavait csókkal le nem peeséltelte.
S hogy először is most sok szem látsa csókját,
Szégyenkedve rejté kőtenyébe arcját.

Szól a házi asszony: „Elég is lesz mára,
Rég volt, hogy az óra tizenegyre jára —
Folytatjuk, ha Isten segít holnap este,
Én szívesen látom, a kinek lesz kedve.

Mind eligerkeznek, s megköszönik szépen.
Párosával rendre, kiki haza megyen.
Szakad a hó, szél zug. Alig, hogy mehetnek,
El-eliskamodnak s rá jókat nevetnek.

Hideg van, de hogyha még hidegebb volna,
Az a boldog ifju mit se tudna róla:
Ott ég a csók ajkán édes melegével,
Mit törődik ő az idő hidegével! Teréz.

A juratus-világból.

Novella.

Irta PÁLFFY ALBERT.

(Folytatás.)

II.

Mintegy husz évvel ezelőtt, tehát 1845-ben, gyönyörű szép augusztusi estén, az alföldről felezammögő szállító szekerek egyikén érkezék Pestre egy naptól barnított arcu ifju, s megszállott a kerepesiuton levő valamelyik fogadóba.

Csak nagyjából verte le az utiport ruhájáról, s első hazafüni kötelességét leróni akarva, megkérde, merre van a magyar színház? Eligazodván, megfizet az öt garast, s egy kis tévelygés után rá akad a keskeny csigalépcsőre, mely a karzatra vezet.

Először is azt tapasztalta, hogy a színpad és nézőterem igen kicsi, aztán meg a belső felszerelés is túlságosan egyszerű. A jó fiúnak olyan képzelete volt a nagyvárosi színházakról, minővel a valóságban gazdag és boldog nemzetek sem bírnak. Pedig tudnia kellett, hogy e színházat néhányak lelkesedése és áldozatkészsége hozta létre, s ezeknek is az építkezés alatt mindig hallaniok kellett: tulajdonkép ki fog bele járni? ebben a nagy német városban! A magyar színház megnyitása előtt a Pesten lakó néhány gazdag mágus is a német színházban tartott páholyt, és eljárógatott nevetni a bécsi izetlen bohózatokba.

A színház, a sok ingyenjegy daczára is, kongó üres volt. Valami németből fordított vigjátékot adtak, azonban a „régí gárda” hősei: Megyeri, Szentpéteri, Lendvai, és Egressy Gábor szerepeltek benne.

Lassankint felmelegíté ifjunkt a mesteri előadás, s a második felvonás közepén már elismerte, hogy a debreczeni színészek még sem játszottak volna ezen darabban ilyen szépen.

Előadás után, azt mondta: nyakamba veszem a várost, s még az éjjel becsavargom az utcákat.

Az idő kedvezett e vállalatra; az épen teli hold képe világított a házak fölött, és megcségyeníté az olajlámpákat. Vásár is lévén, az utcákon a szokottnál sűrűbb tömeg tolongott, és az ifju engedé magát arra sodortatni, a merre legjobban jártak. Természetes, hogy ily módon először is a hatvani utcába került, onnan az uri utcára, végre a váci utcára jutott, a hol a vasajtókkal elzárt bolt-kirakatok fölött olvasgatni kezdé a kereskedők nevét. „Karczag testvérek”-en kívül alig akad magyar névre; ezen osztály a nemzet iránt ekkor még azt is engedménynek tekintette, ha nevét legfőlebb magyarul is felírta. A magyar pedig oly szíves volt, hogy megtanult németül, csak hogy beszélhessen a kereskedővel, a ki egyedül tőle élt!

Azon időben a járókelők nagy többsége a váci-utca sarkáról a nagyhid-utca felé húzódt. A dorottya-utczán már kevés embernek volt dolga, a Lipótváros utczáján pedig, különösen éjjel, soha egy lelket sem láthattunk.

Igy jutott az ifju is a német színház s a doriai izlésben épült redouté mellett a Dunapartira, mely ezen időben a városnak nem csak legszebb, és legelőkelőbb, de egyszersmind lelegelegansabb része is volt.

Körülnézett, de a látványt ill sem elégité ki. A Dunát szélesebbnek gondolta: a pesti házior ellen azon kifogása volt, hogy az épületek csak három emeletesek, sőt van közöttük elég, kéteemeletes is. A királyi palota homlokzatában nem találta fel azon építészeti modort, melyet a festészek és rajzolóik ilynemű képeiken használni szoktak. Csak a Gellért hegyet találta nagyobb szerűnek, mint képzelte: a partról egyenesen a magasba meredő szirtek már inkább hasonlítottak a festményekben használt eszményi tájképekhez.

Epen arról töprenkedett: nem volna-e helyes, még a hajóhídon is átstálni, s Budáról nézni át Pestre: minő alakot vesz fel a parti város a hold és utcazi lámpák világításában? amint egyszerre megtoppan valaki háta mögött, jól a vállára üt, s hetyke hangon rá kiált:

— Szervusz pajtás; mit bámulsz itt a nagy világba?

Fiatl embertünk megbillenti kalapját, köszön és néz, mert nem is hihetett mást, mint hogy régi ismerősére, vagy iskolatársára akadott.

— Nos? — folytatá amaz — nem vagy tán valami inkognitóban utazó király, hogy eltagadná nevedet? Hogy hinak?

— Szikra Pál, szolgálatjára.

— Szikra Pál? no az nem rosz név juratus számára: engem pedig Karancsy Sándornak találtak kereszteni. Pozsonyból kicsaptak az akademiából, de Győrben mégis átusztam a másodévi jogon. A mikor a testimoniumot a kezembe adták, tanuk nélkül levén a szobában, jól hátba puffantottam a prodirektort. Most feljöttem juratusnak; itt csavargok két hét óta, s ezen „ante acta”-im után azt hiszem, méltó lehetek nemes és vitézlő Szikra Pál uram barátságára. — Hol voltál patvarián?

— Debreczenben. Principálisom ügyvéd volt a kerületi táblán. De honnan tudod, hogy juratus vagyok, vagy legalább juratus leszek még a héten?

— Ezer patvar, talán csak szereztem már annyi emberismeretet, hogy a csókát a varju-

tól, a juratust a borbély-legénytől megkülönböztethessem? Mióta vagy Pesten?

— Ma este óta.

— S talán e mellett először életedben? Van szállásod?

— Keresek holnap, s azután lesz.

— Oh boldog ember! — tehát ott fogsz lakni, a hol akarsz! — Mint irigylem függetlenségedet. Nekem pedig valami átkozott tót fiskális gyamatám van, a ki nekem privátháznál fogad szállást és kosztot, s ha a szobaleányt nem sikerül megvesztegetnem, még azon ártatlan örömben sem részesülhetek, hogy éjjel után is csavargjak a városban! No, de semmi! Kölesey szavaival vigasztalom magamat: „Rövid szám a három, s ha elmúlt, törve minden járom!” Három esztendő mulva nagykoru leszek, s hiszem az Isten, hogy kárpótlást talállok mostani rabságomért.

— Keményszívű gyamatád lehet.

— Valóságos kannibál; fősvényebb, mint Kisfaludy Károly Bajszövéje. Aztán azt hiszi, hogy ha kosztot, szállást fizet számomra, szabónál, suszternél hitelt nyit, mindent megtett, a mivel tartozik, s száz pengőnél többet nem tudok tőle egy hónapra rekreációpénzt kifacsarni.

— Száz pengő! egy hónapra! s ez mind csak mulatságra? Hiszen boldogult apának ekkor legalább is olyan gazdagnak kellett lenni, mint nálunk a tánczos Kovács volt! De, öcsém, jobban becsüld meg sorsodat. Lásd én sem tartom magamat pénz dolgában a legutolsó juratusnak; pedig nekem sem égben, sem földön nincs több husz forintomnál. És én ebből akarok élni és szállást is fizetni, s nem is egy hónapra, hanem legalább is addig, míg szert tehetek valami mellékes jövedelemre.

— Kondíciót keressz?

— Olyan principális oldala mellé akarék felesküdni, a ki firkáltatna velem, s fizetne vagy nyolcz forintot egy hónapra.

— Barátom! — kiáltott fél erre az ifju Karancsy Sándor — ha ilyesmiken forogtad eszedet soha jobb helyre nem jutottál, mint a midőn jó szerencséd épen belém botlasztott.

— Nem tréfálsz? tudnál számomra valami jó helyet?

— Ha nyolcz forint, havonkint, vágyaid szuperlatívusa, olyan fizetést szerzek számomra, hogy azt gondolod: az angol parlament szavazott meg személyedre királyi czivillisztát!

— Átkozottul szereted az auxesiseket. Beszéljünk prózában.

— Tudsz francziául?

— Meglehetősen könyvitok hozzá.

— Hát németül?

— Próbáltam tanulni; de a derdiedasz nem mervén fejemb, felfidibuszotam Márton grammatikáját.

— Vered valahogy a zongorát?

— Ezen mesterségből csak annyi ragadt rám, a mennyit egy látásra észrevehettem: a billentyük egyik része fehér, a másik fekete; az egyik oldal vékonyan, a másik vastagon szól.

— Minő megfizethetlen véletlen! Testes-tül lelkestül azon fickó vagy, a kit egy hét óta, lámpással keresek Pest kövezetén. Egy kicsit francziául, néhány szót németül, egy nyekkenést sem a zongorázásból! Holnap csipd ki magadat, a mint tudod, mert bemutatlak szállásadó gazdánknak, Halberhuber uramnak, mint franczia, német és zongora mesteremet! Minden leczkére külön-külön huszonöt forint van resolválva. A franczia leczkét felében, harmadában megtartjuk, s kapod az egész fizetést. A többi kettőn megosztotunk.

— Nem értelek. Mondtam, hogy mióta élek, ujjain nem érinték a zongorát.

— Én pedig már megmondtam, hogy

épen ily mestert keresek. Huszonegy éves vén koromban csak nem gyötörtetem magamat a „Fingersatz”-theoriájával? Lám mily jó volt, hogy nem mentem éjjel előtt aludni! Ezen találkozás által huszonöt forinttal szaporítottam havi jövedelmemet: téged pedig ötven forintos fizetésbe illettelek. Ha nem tetszik ajánlatom, menj Budára, légy praktikus a konsiliumnál, s fogadom, hogy husz esztendő mulva sem lépsz ötven forintos gázsiába.

Szikra Pál eleinte igen meg volt ittödvé. Látta ugyan, hogy valami gazdag konnyelmű örökösrel van dolga; azt is megértette, hogy a mai világban az efféléket igen engedékeny módra egyszerűen csak a fősvény gyamatyák megérdemelt részedésének szokták nevezni; de mégis legjobban szeretete volna, ha havonkint ötven forintját körme elkopásáig vitt munkával szerezhetné volna meg.

Szabadkozott tehát egy kicsit, de ujdo natuj barátja alig engedélemet: téged pedig

Egyszerre az ifju a legközelebbi lámpa fénye mellett megnézi óráját, s elhülve kiált fel:

— Tizenegy óra!

— Miért ijedsz meg? Talán otthon kelene már ilyenkor lenned?

— Eszem ágában sincs a hazakanyarodás. Nagyobb itt a baj; mert tudnod kell, hogy ez a Pest a gyalagati jókor aludni menő város. Vesztegetjük a drága időt, s majd mindjárt vacsora nélkül maradunk. — Szerencsénkre épen itt állunk az „Angol királynő” előtt; itt még csak megakad egy pár külföldi vendég, s a tűz a konyhán még nem aludt ki.

Beléptek s helyet foglaltak az ajtó mellett, mindjárt az első asztalnál.

Szikra Pál barátunknak szemei is szikráztak a rá nézve szörnyű drága étlapárain, a midőn barátja a hajlongó pinczér által fél fél fázánt s egy üveg pezsgőt hozat.

— Meg kell jegyeznem — mondá azután — hogy a hónap első hetében mindig ilyen-félékkel delectálom magamat; a második héten meglegyszem a „Komló” borjuszetel-jével; a harmadik héten kurta koszmákba járok rostélyosra; végre a negyedik héten kipusztulva utolsó garasomból, szolid fiatal-ember módjára otthon vacsorálok Halberhuber uram kedélyes családjával, s hallgatom a ténaszony oktatásait, mint kell viselni magát a jőnevelésű fiatalembernek, ha oly tekintélyes öreg ur akar egykor lenni, a minő most Halberhuber uram, a kinek nem csak ez a háromemeletes háza, hanem ezenkívül szép nagy szőlője van Kőbányán, és korinthiai stylumban épült nyaralója a városerdőbe vezet fasoron!

A fázán még féligsem volt elfogyasztva, a midőn az édesdeden csámcsogó Szikra Pál uram háta mögött valami nagy pukkanás történik. Hátra fordul, s látja, hogy a pinczér épen most nyitott ki egy champagnei palaczkot, s kezdi töltögetni a poharakba a tajtékozó lángnedvet.

— De pajtás — jegyzé meg vállvonitva a debreczeni diákból lett juratus — ha így kezded: ez uttal a hónap tizenötödikét sem éred meg, s rászorulsz Halberhuber uram spenótjára.

— Az akkor lesz! De praesenti gaudet ecclesia — Ad vocem spenót: hogy izlik az a fázán?

— Pompás komedencia. Sokat hallottam róla; de még jobb, mint gondoltam.

— Patvart? Ez tetszik nekem. Belöled jóravaló gyereket lehetne faragni: más afféle falusi hottentota, ha legelőször fázán kerül a foga alá, halálíg vitatja, hogy bizony nem különb az a kappan pecsenyél, mit legatus korában, tisztartóram asztalánál rak-

— Az akkor lesz! De praesenti gaudet ecclesia — Ad vocem spenót: hogy izlik az a fázán?

— Pompás komedencia. Sokat hallottam róla; de még jobb, mint gondoltam.

— Patvart? Ez tetszik nekem. Belöled jóravaló gyereket lehetne faragni: más afféle falusi hottentota, ha legelőször fázán kerül a foga alá, halálíg vitatja, hogy bizony nem különb az a kappan pecsenyél, mit legatus korában, tisztartóram asztalánál rak-

— Az akkor lesz! De praesenti gaudet ecclesia — Ad vocem spenót: hogy izlik az a fázán?

— Pompás komedencia. Sokat hallottam róla; de még jobb, mint gondoltam.

— Patvart? Ez tetszik nekem. Belöled jóravaló gyereket lehetne faragni: más afféle falusi hottentota, ha legelőször fázán kerül a foga alá, halálíg vitatja, hogy bizony nem különb az a kappan pecsenyél, mit legatus korában, tisztartóram asztalánál rak-

E nyilatkozattal el volt ismerve Szikra Pál uram képessége a nagyuri életre. Most már maga is hinni kezdte, hogy ha egykor sok pénze lesz, tudni fogja az ahhoz mért élvezeteket izlelni.

Igy telt el mintegy félóra, s ezalatt közben-közben még néhány elkésett új vendég is érkezett. Ifjainknak azonban legkisebb gondjuk is nagyob volt, mint arra figyelni, ki jő be a terembe, ki megy ki?

Egyszerre azonban, a midőn épen megint nyílt az ajtó, a gazdag, fiatal, konnyelmű örökös, odasug hirtelenében valami ürügyet, s azt mondja, hogy mindjárt visszajő, betanult ügyeséggel ugy kisiklik a terembe, mintha soha ott sem lett volna.

A másik egykedvűleg maradt helyén; kitölté poharába a pezsgő maradékát, s megívá oly szinlett közönnnyel, mintha az efféle már apja házában megszokta volna, és szétnézegette a teremben.

Epen egy hórihogas, sovány és kefebajuszu vén legény sétált végig az asztalok során, s megvót tekintettel utasítá vissza a szolgálatára elöugró pinczéreket. Aztán senkihez sem szólva, ismét elment.

Szikra Pál uram, unalmában még megévett egy pár zsemlet, s várta, várta, hogy jöjjon már egyszer vissza barátja, ki őt így megtraktálta, s a mellett holnapról kezdve hercegi fizetéssel járó szinukurát szerzett számára! Azonban a szeretetreméltó fiatal ember a megdöbentésg sokáig késik. Az étterem óráján a tizenkettő is elköng, a vendégek kétségbejöttül ritkulnak, a gyertyákat egymásután oltják el az elhagyott asztalokon; egy-két pinczér már ásitásával kezdi őt figyelmeztetni, hogy nagyon is ideje volna már hazatakarodni, a midőn Szikra Pál ifju uramnak elvégre azon gondolat villan eszébe, hogy tán visszaéltek könnyenhiőségével, rászédtek, megcsalták, s valami kitanult pesti iparlovag traktáltatá meg magát általa.

A kiabrándulás borzasztó lehetett. Először, hogy olyan embert, a ki Debreczenben végezte a just, egy semmiházi csuffá teheté; másodsor, hogy irtózató mohácsi csata volt az, olyan erszény ellen, melyben összesen husz forint kongott, s annak is hosszú időre számított czélja lehetett.

Azonban szörnyű kára mellett, nem akart még neveséges is lenni, hanem elhatározá, hogy kifizeti, a mit ketten elköltöttek, s majd csak szállásán, ha ágyba veté magát, tartand saját feje fölött keserü szemrehányásokkal telt bójú predikációt.

Tudta, hogy a mit ettek ittak, az a legdrágább féllekből volt. De a való még sejtlemét is tulhaladá. A fél fázán ára 1 ft. 30 kr. volt váltóban, a mint akkor még számítani szoktak, a pesti vendéglökben. Tehát a két adag három forint. Ez még hagyján, de hogy egy üveg pezsgőnek 11 váltó forint legyen az ára, az Szikra Pál uramnak, a ki a debreczeni homokterit is jó bornak tartotta, fejébe nem férhetett!

Fizetett s aztán, mint megvert had kotródott ki az étteremből, s megindult szállása felkeresésére. Tizenegy forintot elvacsorálni! azt hitte, hogy ily hallatlan pazarlását másnap az újságok is hiesztelni fogják. A mondott sommához számítva még a néhány zsemlet, szivart, a pinczérnek adott ajándékot, a szép mulatság közel tizenöt váltó forintba került! A husz pengőből az első estén már nem maradt több tizenégy-nél! Egy hónapra való kvártély-pénzt vitt el az ördög!

Utolsó szava ez volt: no hiszen találkoztunk még valaha össze, gyönyörű mákvirágom, majd megtanítlak én rá, mint kell a debreczeni diákot megfogadni zongoramesternek!

A bruchsal magány-börtön.

(Baden nagyhercegségben.)

Midőn Bajorország s Württemberg keresztlit Baden nagyhercegség földjére léptem, a fővárosban, Karlsruheban fogadták tettem, hogy a közel-est bruchsal pencylvániai rendszerű fogházat megtekintem.

Az engedélyt az igazságügyminiszteriumban Johnhans tanácsos a legszivesebben szolgáltatta ki.

Bruchsal megtekintésére okt. 30-án mentem. A város maga 7—8 ezer lakosságával érdektelen, de a városon kívül eső fogház nagyszerű.

Az épület erődhöz hasonlít, nyolcz szegletre építve, minden szegleten egy lapos kőtorony, őrházzal, honnét a bástyán czirkáló örök tűnek elő, kik a bástyafalon egyik szeglettől a másikig lépdelve, úgy külré mint a belső területre egy perczben lehetnek figyelmesek. A kerítés azon oldalán, mely az utra szolgál, erős rácsos bástykapu van.

A nyolcz-szegletű szép s széles bástyafalon belül a kapuval szemközt egy gothmodoru torony, négy szárnyúval tünik elénk, mely szárny-épületeket ha külről vizsgáljuk, azok mindegyik

végét az épület nyolcz szegében két-két őrtorony közé látjuk levonulni, így a 3 emeletes szárnyépületek oldal- s hátfallal egyaránt a figyelmes őrszemek tárgyai és ez a külső ellenőrködés; a belső még egyszerűbb, mert a szárnyépületek udvarai mind a központot elfoglaló körudvart képező toronyépületebe nyílnak, úgy, hogy a torony beljében alólól

a tetőig ható minden udvarba és minden udvar mindhárom emeletébe szétágazó csiga-lépcsőzet-ről egy és ugyanazon perczben, egy állásból, kevés fejfördítással a négy udvart és minden emelet-csarnokot, honnét az egyes szobák nyílnak, beláthatni.

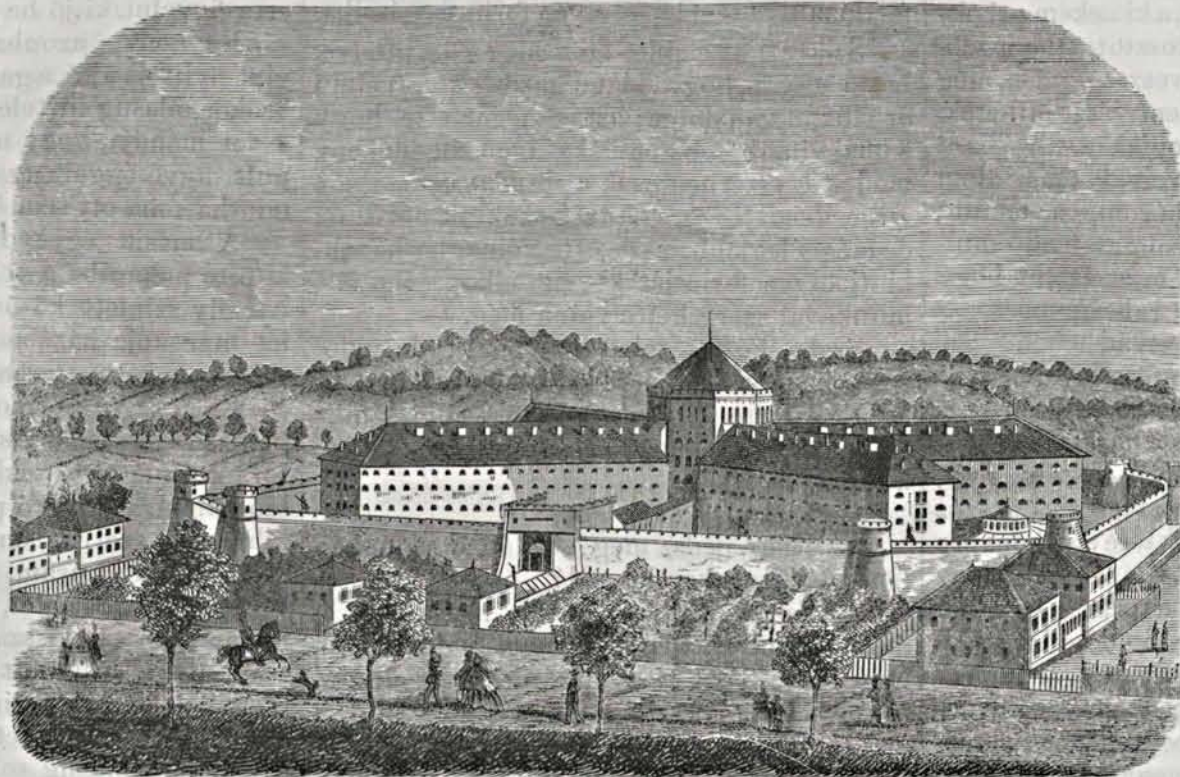
A mely csend, mely az épületben uralg, tanúsítja, hogy pencylvániai rendszerű fogházban van a szemlélő.

A mint mondtuk, az épület minden szárnya 3 emeletes, minden oldal-fal kívül so-

ronkint 19 ablakkal, az ablakok számozvák, hogy az azokon netán kinézni bátorodó rabot az őrfőjelenhessé, belül minden ablakkal szemben ajtó nyílik, az ajtón is kis gombnagyságú lyuküveg-gel, hogy a belső csarnokokon lépdelő őrs bár-mikor észrevétlenül betekintessen a fogdában levő rabra, s tetteit figyelemmel kísérhessé. Kivül belül hatalmas az ellenőrködés.

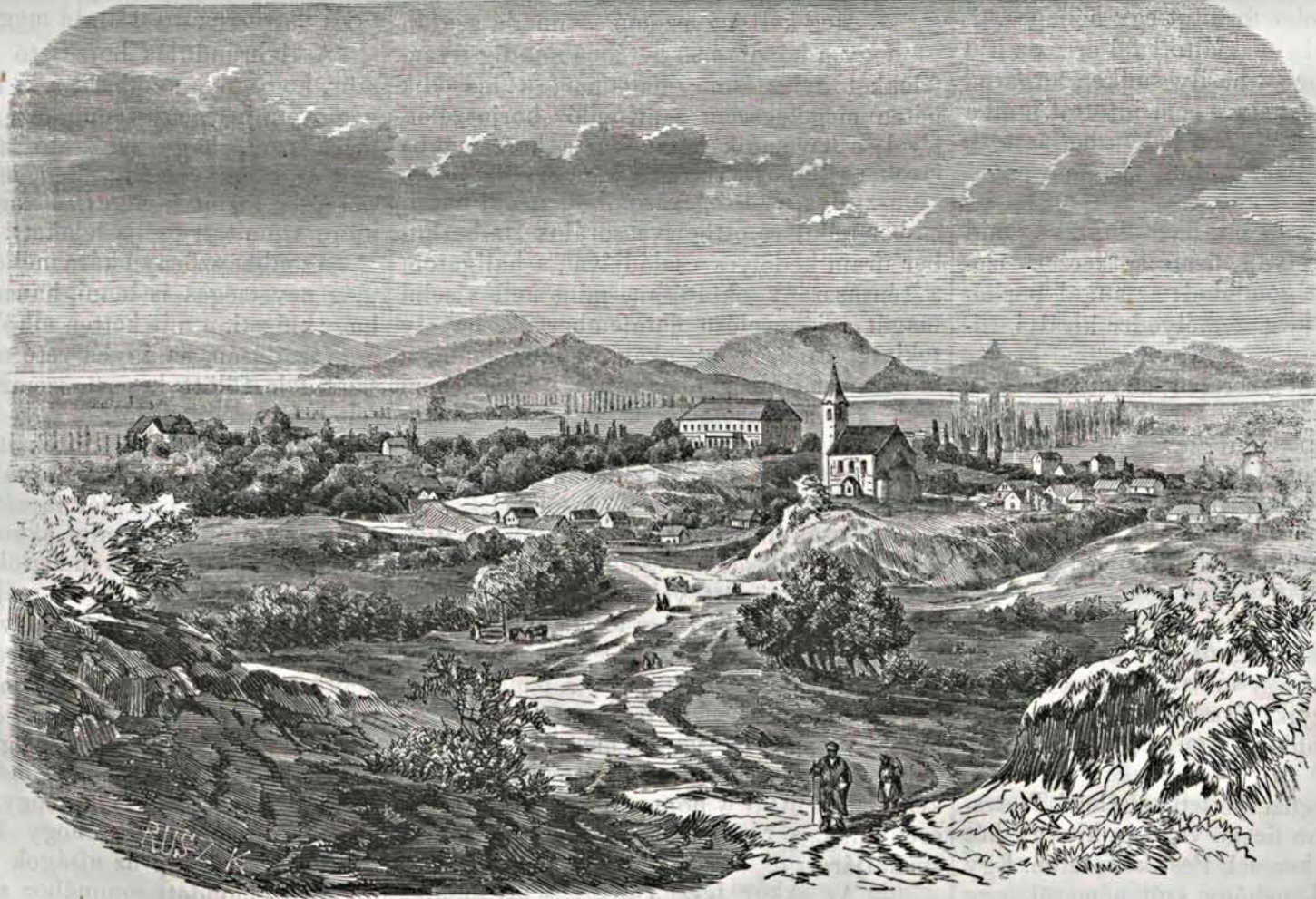
A fogház egyes magán börtönökből állván, egyik börtön a másikhoz mindenben egyenlő.

Vegyünk egyet. A czella ajtajához érve, fölül az ajtó, s alul a rab száma látható, mert itt a rabnak nincs neve, csak száma! Az ajtón egyes bűnik jelzik, melyik czellában van r. kath. vagy protestans rab, s római számok, hogy a rab mely osztályu iskolába jár. Ezen ajtófeliratok igen díszes táblácskák. Az ajtó megérdemli, hogy bővebben vizsgáljuk; egy rugó van a közepén, nyomjuk meg, az ajtó egy csekély ablakot tár fel, melyen a rab-

Bruchsal magány-börtön. (Baden nagyhercegségben.)

nak élmele adatik be. A rab, ha czellájában kívánsága van s tudtul akarja adni, belül nyom meg egy rugót, azzal kívül az ajtó melletti falazatból egy fa-kar esik ki, mely mint jelző a folyton járó őrszemébe tünvén, a börtönészt a rab kívánsága felől tudósítja. Minden egyes börtönben van egy asztalka, egy szék, egy szekrény, melyben a rab

Fonyódi hegy. Lengyeltóti vidéke (Somogyban): I. Lengyeltóti helység és kastély. — (Greguss J. rajza.)

mosdó-edénye, korsója, olvasókönyvei stb. vannak és azonkívül az ágya, melyet nappalra összecsomagol, éjjelre pedig a czella két falában levő kapcsokra akasztott szj-alapokra fektetve magának ágyaz meg, áll ez egy matrác, lepedő, pokrócz, s vánkoscól. Az ablakok magasak, megmászásuk s a kinézés tiltva vannak, a dolgozó rabok munkáikat is a fogházban egyedül végzik.

Láttam a rabokat is. Okt. 30-án vasárnap levén, épen a templomba indítottak meg, egyes

börtönökből. Ötötzékők erős vászon zubbony s nadrág volt, minden öltözék jobbról fekete, balról szürkeszínű s rajta a szám.

Ezek 5 évtől életfogytiglani rabságra itélt foglyok. Arcvonásaikat nem lehet látni! A rabok fekete öltözék viselnek, hogy egymást ne ismerhessék!

Mily kisérteties ez álezás menet! bizonyos rendben lép egyik a másik után, egyik kezében imakönyve, másikban számozott vizkorsója, melyet a kőtorony sarok falazati kurtjánál menetközben letevez, hogy mikorra az isteni tisztelet-ről vasszajó, friss vízzel megtöltöttek, s ismét czellájába vihessé.

A rabok a templom karzatán ismét egyes páholyokba jutnak, melyek úgy állítják sorba, hogy egyik a másik czellájába itt sem láthat be; szemközt velők ülnek az örök, kik a sorszámokkal ellátott egyes helyekre szegzik szemüket. Mindig s mindenütt egyedül; ez a szabály, így van az iskolájok is, ez az egy hely az, hol a tanító kérdésére szólhat a rab. Itt is nem név, hanem számszerint történik a tanonc felhívása, és pedig nem azon szám szerint, melyet ruházatán visel, hanem mely-lyel tanodájában a czella van számozva, sokszor

történik, hogy egyik szám a másik számot hangja után ismerősének ismeri fel, de hogy az egymás után való legkisebb tudakolódásnak is eleje vétessek, a tanoncok minden tanórában más szám alá osztatnak be.

Talán szellettetés vagy séta alkalmával jöhetnek össze a rabok? nem, soha! A séta a 4

szárnyépület közegei között épült kör-idomu, sugárfalakokkal ellátott külön fedezetes udvarban történik. Minden ily circus 20—24 sugárgársztályra van osztva, a központból van a bemenet a különkerített udvar-részbe, s a központ torony tetőzetében fegyveres őrs tekint alá a sétálókra, kik 20—24-gyen egyszerre sétálnak a circus 20—24 sugárában, a nélkül, hogy tudnák egymás ki-s hollétét. A séta-idő 1/2 órai, azután újabb osztály jő a helyre.

Itt a rabok mind lábvas nélkül vannak. Ezt jól esett látnom, oh mily rémes minálunk a láncz csörtetése! Igaz, hogy itt a mozgás hiánya rontja meg a lábakat, és csak a munkaadás által van kikerülve, hogy az ide bezárt rabok meg nem örülnek.

Philadelphában még kinzőbb az eljárás, ott még munkát sem kap a magányba elzárt rab, s ez okozza a gyakori örültséget.

A bruchsal szárnyépületekből álló fogházat kerítő falazat tornyait is megnéztem, ezekben van-

nak a sötét fogdák a gonosz viseletű rab 24—43 órára ide hozatik be, kezei s lábai a székhöz pányvázattván, vagy vállaira mázsás vas hevedertartó vettedvén, a sötét magányba záratik, honnét sokszor megható jajdulások hangzanak ki.

Az iskolás raboknak igen szép íráskuk van, s munkáikkal nemcsak élelmöket keresik, de szép összeget is takarítanak meg, úgy hogy sokszor a több évet benntöltött rab pár száz forinttal hagyja el a fogdát, s benn tanult mesterségével becsületes pályára mehet. — Az álczaviselet, ha feltűnő is első pillanatra, de szintén jó intézkedés, mert a rab társai előtt ismeretlen marad, s kiszabadulván, egyik a másikra erkölcsi pressióval nem lehet.

Szólnak még a rend, pontoság és tisztaságról, melyekkel itt találkozom, a rabok jó eledeléről, a csinos fürdőszobákról, az emberies bánásmódról, melyben a fegyen-czek részesülnek, a szép munkákról, melyeket a rabok elő tudnak állítani.

A magányrendszer 1829 óta lett ismeretessé, Észak-amerika több államain kívül Európa nyugati részeiben, Angol-, Franciaországban, Belgiumban, Poroszországban vannak már ily fogdák, de a bruchsal leghíresebb.

Javító fogház ez, s Európa az ily javító intézetekre már a múlt század végétől óta éber gondot visel.

R. Ensel Sándor.

Lengyeltóti, Fonyód és vidéke.

(Somogy megyében.)

Lengyeltóti, Somogyban a déli, budakiszai pálya boglári állomáshoz eső, je-

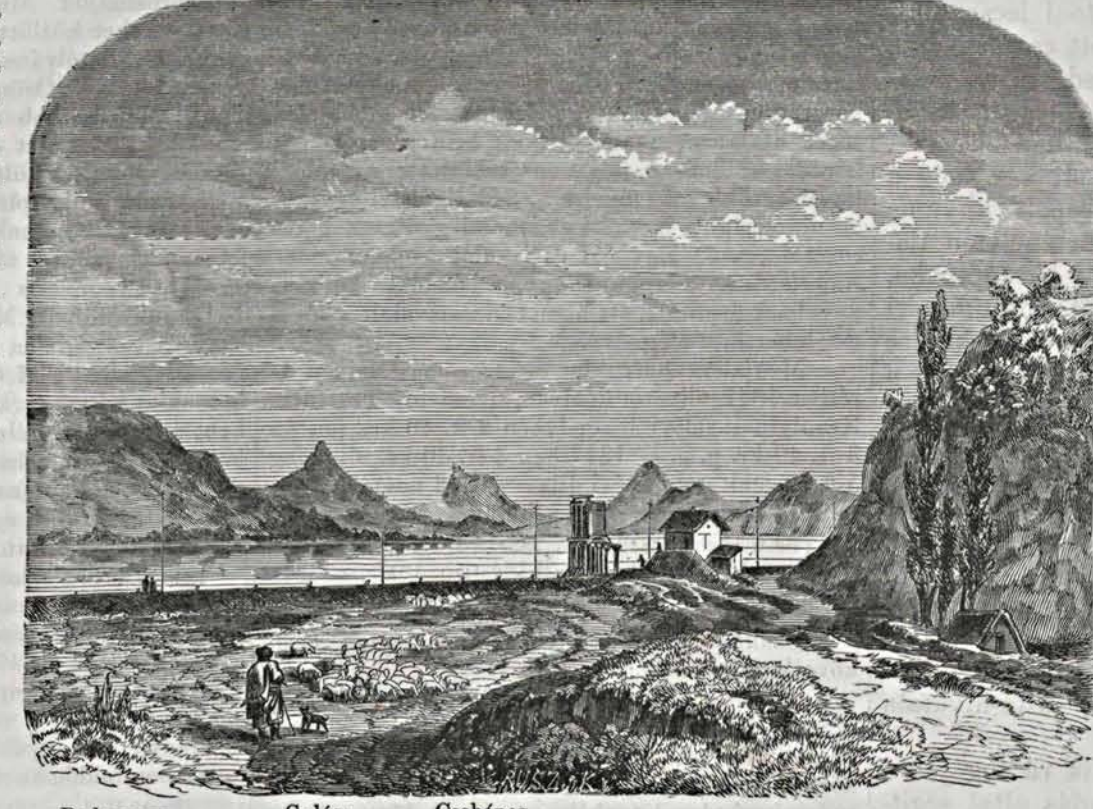
lenleg ugyan még csak szerény s igénytelen, de egy-két évtizedes haladását tekintve, tagadhatlanul szép jövőjű faluja.

Fekvése gyönyörű. — Zalamegye legrengényesebb hegyeire, u. m. az Eredics, Szigliget-, Szent-György, Badacsony-, Gulács- és Csobánczra felséges kilátást nyújt.

Eredetéről nincsenek biztos adataink; egyébiránt már a 13 dik század első felében Emeokei Dezső Möricznek (de Tóthi) birtoka volt, ki 1249-ben a főpohárnoki, s

később 1269-ben az országbírói méltóságot viselte (lásd Nagy Iván: „Magyarország családai“ VII. köt. 90. l.) A Szontagh Dávid által közlött családja szerint ez lett volna a Lengyel család törzse. — A Lengyel név azonban csak 1444-ben kezd szerepelni Lengyel Jánossal; 1505-ben László a rákosi orsz. gyűlésen Somogy megyének egyik kö-

lete, (I. Jászai Pál: „A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után“ 157.) s 1507-ben a kir. tábla bírja volt (I. Budai Fer.: „Hist. lexic.“ II. 575.). „Lászlónak gyermekei közül I. János 1527-ben jelen volt I. Ferdinánd koronázásán, és ekkor lett kir. asztalnokká.“ — 1531-ben — úgy látszik — János király felé hajlott, mert ez évben Perényi Imrével s

Badacsony. Gulács. Csobáncz. Lengyeltóti vidéke: II. Kilátás a fonyódi hegy aljáról a Balatonra. — (Greguss J. rajza.)

másokkal résztvett a Babocsán tartott tanácskozásban.

„Szigliget és Fonyód (Fonyód) várát elfoglalván a családtól Magyar Bálint, e végett a Lengyel család az orsz. gyűléshez

báró Lengyel család birtokainak a b. Pásztor család lón örökösévé.“

Czimeres nemeslehelét Lengyel Mihály kapta 1669-ben I. Leopold királytól.

De térjünk vissza a falu mai viszonyaihoz. Lakossága nagyjából, sőt tulajdonilag tótokból, — helyesebben — sokaczközből állott, mint ezt az átszarmazott, s még most is élő családok, — reájok átszállt szóbeli ősi hagyomány szerint bizonyítják; kik egyébiránt jelenleg már teljesen megmagyarosodtak, úgy, hogy az isteni tisztelet kizárólag hazai nyelvünkön tartatik.

Később több nemes családnak, — köztök a Kiss-eknek lón közbirtoka. (Kiss idejében Tótinak egyik földes volt a sok gond-és áldozattal fenntartott vadaskert és sveiczi kéjlak. — Jelenleg már csak emlékek áll fenn.)

— Újabb időkben a b. Pásztor, gr. Festetics és Inkey családokról szálott, míg végre 1860 óta vétel útján Zichy János gróf tulajdona.

Talaja homokos, buza-termő agyag. — Mint minden homokos talajnál, kedvezőbb eredményűek a

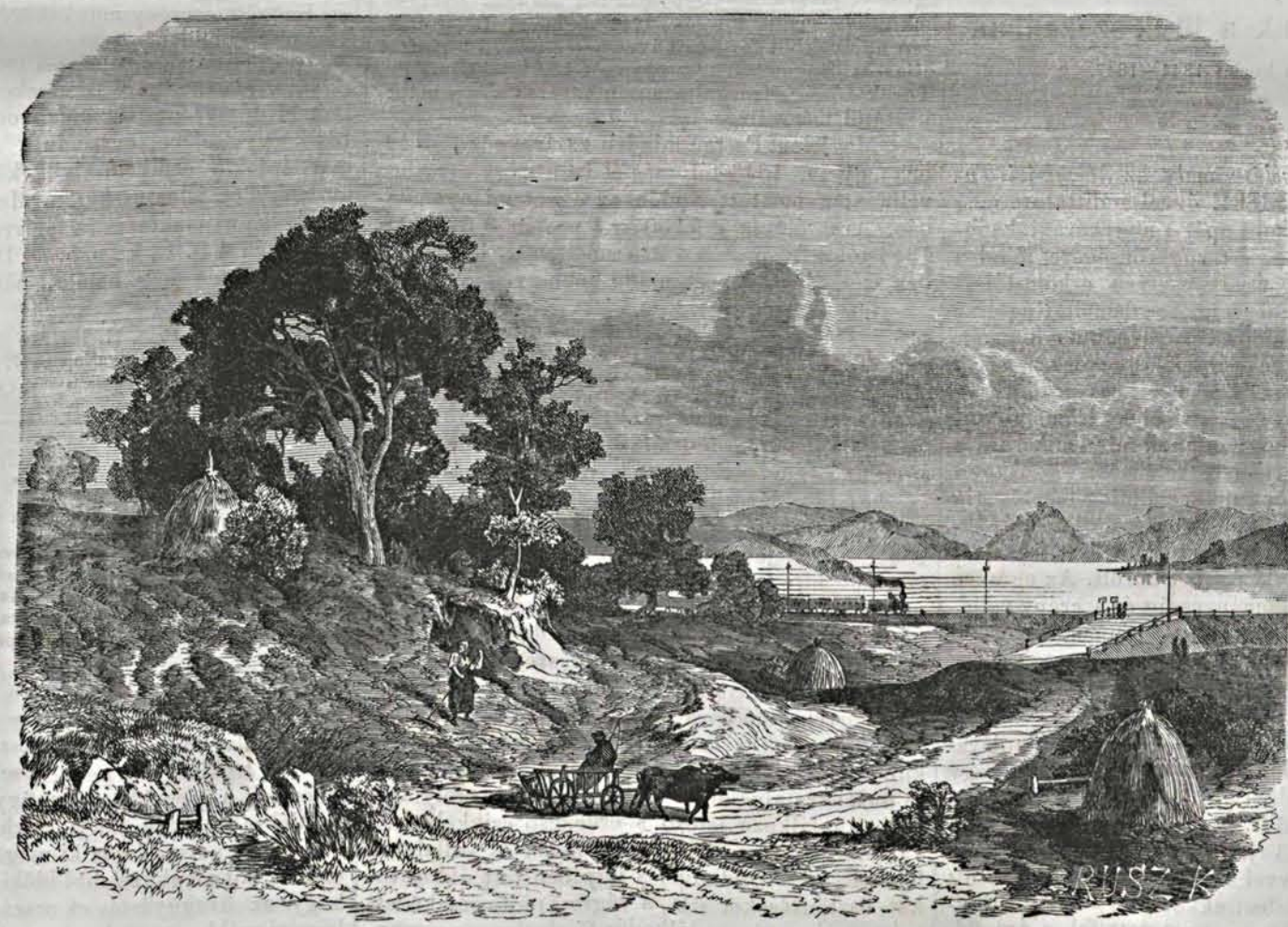
nedves időjárások. — Báró Fechtignek szép mintagazdasága volt itt, azonkívül a maga nemében páratlan arabs ménese és kitűnő birkászata. (lásd Fényes Elek Magyarország leírása 1836. I. 223.)

A gazdaság jelenleg is gyönyörűen van berendezve. — Emilitést érdemel az uradalom szép számu, nemesvérű ménese.

Különben Lengyeltóti-nakszépmultja is van. Maga a falu ugyanis, és környéke már a tatárpusztítások idejében nagy szerepet vitt, miről három régi várkastélya, melyek közül egyiknek már alig van nyoma; továbbá a jelenleg nagy részt szőlő-hegygyé változtatott várerősség (Fonyód), — szemben a Balaton atkaesintgató Szigliget

és Badacsonynyal; több domb, melyek híhetőleg szintén védelmi pontokul szolgáltak; — s végre a hasonlóképp szőlőhegygyé átalakult „Tatárvár“ tanuskodik, hol még most is egész csontvázkra akadnak. (Lásd az erre vonatkozó két képet.)

A „mohácsi hegy“ is a későbbi vészteljes nap emlékeit juttatja eszünkbe.

Szigliget. Badacsony. Lengyeltóti vidéke: III. Kilátás a fonyódi hegy aljáról a Balatonra. — (Greguss J. rajza.)

folymodott, és az ország 1563-ban az 55-ik törv. cikkben kötelezi Magyar Bálintot, hogy nevezett várakat a családnak visszaadja (I. Nagy Iván: „Magyarorsz. családai“ VII. 91.)

„A család utolsó leányivadéka báró Lengyel Julianna b. Pásztor Menyhért ezredes neje volt, kivel egy részben a tóthii

Közel a fonyódi várhoz még egy más erősségek nyomai látszanak; ez a *Lászlényi* vizivár volt, alatta elterülő szép faluval, mely azonban már végkép elpusztult. (Megjegyzendő, hogy a Balaton vize akkor még egész a „*Tatárvár*ig” terjedt, de a többszöri lecsapolással ezen két mérföldnyire nyuló térség, több ezer holdnyi, nagyrészt kaszáható berekre változott, mely különösen a legközelebb eszközött balatoni lecsapolás, és a nagy áldozattal folytatott csatornázás következtében, néhány évtized mulva tökéletesen átalakulva, felséges rétséget nyújtand.)

Az előbb említett fonyódi vár még a török uralom idejében is szerepelt; ugyanis a vidékzserme ismeretes, s a történelmi alapuló hagyomány szerint a vár parancsnoka, Magyar Bálint, a hűtlenséggel vádolt udvari barátot, ki az erősséget a törökök kezére akarja játszani, érdemelt büntetéseképp — a meredek hegyről a Balaton hullámai közé vettedé.

Áldozatkész régiségbuvárok — ásatások közben — kétségkívül szavaim igazolásul szolgáló nyomokra akadhatnának a romok között.

Most minden arra mutat, hogy Lengyel-tóti szép gyönyörű néz eléje. Kereskedelme folyvást gyarapszik s élénkül. — Legújabbban (most már harmadikban) posta-hivatala is megnyílt.

Lakossága ma holnap itt is rá fog jönni arra, hogy munka és iparkodás által segíthet magán legjobban, ha haladni akar a korral. A határos falubeli tót-sokaczkok és svábok aránylag eléggé munkások és szorgalmasak. — Exempla trahant; kívánatos, hogy e közmondás itt is teljesedésbe menjen.

Moenich Károly.

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Harmadik közlés 1841—1847.

(Folytatás.)

Egyházi lapok:

„*Religio és Nevelés*” mely az „*Egyházi Tudósításokkal*” együtt 1841. évvel indított meg Szaniszló Ferencz cholti apát s nagyváradi kanonok által, s mely mind a tárgy fősége, mind a lap tartalmasságára és keresztény erkölcsi irányára nézve különös figyelmet érdemelt. Rég érzé már a literatura és a haza íly organum hiányát, mely a napi események, érdek-összekeocznások és eszmehírvai chaoszában a hit és erkölcsiesség szent érdekeit védje és képviselje. Örömmel volt tapasztalható az is, hogy e lapok mindenik sora a legmelegebb keresztény és felebaráti szeretettel lehetett, és hogy századunkhoz illőleg lehetőségig távol tartta magát minden vallásgyűlölettel és türelmetlenségtől; leginkább érdekes, észt, és szívet egyaránt képező értekezések között. Az egészen bizonyos komoly tudományosság és szerény vallásosság ömlik ki. — 1843. júliustól Somogyi Károly, ki elejétől fogva munkás segédskizetése volt, — szerkesztő és adta ki a lapot; 1841-től Szevény Imre is hathatósan működött e lap körül.

Megjelent a „*Religio és Nevelés*” társalapjával együtt Pestben minden vasárnap másfél iven nagy 4-rétben velinen; félévi ára mindkettőnek helyben 2 ft. 40 kr., postán 3 ft. 40 kr.; nyomattott Trattner Károlynál. — 1843. júliustól hetenkint kétszer jelent meg és fél ival bővítve Budán nyomattott az egyetemi nyomdában, ekkor a melléklet „*Egyházi és literáriai lap*” címet vett fel, s ára fel-emeltetett 4 ft. illetőleg 5 ft. A fenebbi lapokból 1842 novemberben postán szétküldetett 783 példány.

(Líter. Lapok. 1841. I. 48. — Pesti Hirlap. 1842. II. 783. 882. — 1843. I. 14. — 1844. I. 424. — Regőli Pesti Divatlap. 1848. II. 26. I. — Hírnök. 1841. I. 14. sz. — Jelenkor. 1841. I. 91. — Jelenkor. Encyclopaedia. Pest. 1858. 184. — Tud. Tár. 1842. VI. 482. — 1843. VII. 482. — Ferenczy és Danielek Magyar írók. Életrajz-gyűjtemény Pest. 1856. 417. — Honi irod. Hirdető 1844—1847.)

„*Prot-stíms egyházi és iskolai lap.*” Kiadták és szerkeszték: Székács József, Török Pál és Taubner Károly. Ez utóbbi 1843-ban már nem

említették. — Megindult Pestben 1842. április első napjaiban. Miként terrajzából olvasható: „*célja* volt, hogy a két evang. felekezet egyházi és iskolai életének organuma, a keresztény vallásosság élesítője és a tudományosság elősegítője legyen. Lapunk szellemét a cél határozta meg, mely a vallásosság és a tudományosság levén, önkényű következik, hogy a kiadó csak olyan tudósításokat és értekezéseket vendeklen föl, melyeken szelid és a tudományosság által szükségképen föltételezett józan komoly szellem ömlik át. Ezen keresztény szeretettel illehet józan komoly szellem leendő egész lapunk vezérszelleme. . . . Lapunk tartalmát teendik: 1) Értekezések az egyetemes keresztény vallási, egyházi s tudományos életének általában, a magyarhoni protestánsokéknak köréből különösen, folytonos tekintettel a napnak legsürgetőbb szükségére. . . 2) Egyházi és iskolai újdonságok, egyházi és iskolai gyűlések határozatai. . . 3) Egyházi és iskolai irodalom.” — Nagy érdeme e lapnak, hogy az iskolákra különös figyelmet fordított, általában tartalmával, irányával meglehetünk elégedve.

Megjelent hetenkint egyszer másfél iven 4-rétben 1847. júliustól két iven, nyomattott Trattner Károlynál; félévi ára helyben 2 ft. 40 kr., postán 3 ft. 40 kr. p. — 1847-ben 3 ft. 40 kr., illetőleg 5 ft. emeltetett félévi díja. — 1842 novemberben postán szétküldetett 505 példány.

(Pesti Hirlap. 1842. I. 65. 783. — 1843. I. 14. — 1846. I. 384. — 1847. I. 392. — Pesti Divatlap. 1847. — I. 801. — Tud. Tár. 1843. VII. 482. — Honi irod. Hirdető. 1844—1847.)

Szaklapok, melyek rendszeresen jelentek meg, következők voltak:

„*Orvosi-tár.*” Dr. Bugát Pál és dr. Flór Ferencz inditák meg 1838. júliusban Pestben, és szerkeszték folytatólag a budapesti kir. orvosi-egylet közremunkálataival, a kir. magyar természet-tudományi társulatnak is organuma lón; egészen az orvosi tudományoknak és az ezekbe vágó tárgyaknak volt szentelve. — Legnagyobb érdeme abban áll, hogy az orvosi tudomány nemzeti nyelvünkön művelte. A benne közlött orvostani tapasztalások és adatok nagy részint idegen forrásokból meríték. Nem kis hiánya, sőt elfogult egyoldalúságra mutat az, hogy a legújabb údvös hatású gyógymódokat, tehát a haladást majdnem egészen kizárá köréből. Minden magyar nyelven beküldött eredeti korrektt ívet tíz ezüst ft., az idegen nyelvekből fordított ívet négy pengő forinttal díjazott. Segéd-szerkesztője volt 1844—47-ben dr. Török József, szorgalmas munkatársa a lap keletkeztétől Kéry Imre.

Megjelent Pestben minden vasárnap 1841—42-ben egy iven, 1843-tól másfél iven nagy 8-rétben velinen; nyomattott Budán az egyetemi nyomdában. Ára félévre 2 ft. 30 kr., postán 3 ft. 20 kr. 1843-tól 3 ft., postán 4 ft. emeltetett. 1842. nov. 18-án szétküldetett postán 196 példány.

(Líter. Lapok. 1841. I. 49. — Pesti Hirlap. 1841. II. 858. — 1843. I. 22. — 1844. II. 858. — Athenaeum. 1841. I. 1184. h. — Honi irod. 1843. I. 34. — Jelenkor. 1841. I. 193. — Magyar tud. akadémia Almanachja 1864-re 354. — M. t. t. Névkönyve 1845—1848. Tud. Tár. 1842. VI. 482. — 1843. VII. 482. — Honi irod. Hirdető 1844—47.)

„*Magyar Gazda*” mint a magyar gazdasági egyesület közlönye, szakosztályi ügyelés alatt szerkesztő — Kaeczkovics Lajos közremunkálataival — Török János. — „*Műipar*” melléklettel együtt 1841. jul. elejével megindult Pestben. A terrajz szerint „*kiterjeszkedett a sajátlagos házi és mezei gazdaság minden ágaira emlelti és gyakorlati tekintetben, nevezetesen: 1) a gazdaság alap-tudományaira, t. i. vegytanra, földészetre, állati- és növény-élettanra stb.; 2) mindennemű gazd. növény-művelés módjára; 3) az állattenyésztésre, ide értvén a méh-tenyésztést is; 4) a jelesebb honi és külföldi gazdasági munkák bírálatára; 5) közölt és hazánkra alkalmazva adott a külföldi folyóiratokban találkozó jeles és érdekes cikkekelyeket, valamint 6) egyes honi gazdaságok és vállalatok, valamint a földművelés ügyében tett áldozatokat, ösztönzéseket stb., s végre 7) kiterjeszkedett még az okserzi gazdálkodás fő elveire, az ugynevezett általános oekonomiára, a vagyon- és birtok-szerzés s kezelés különféle módjaira, bérlésre, szabályozásra, becslésre, osztályozásra és rendezésre. A melléklet „*Műipar*” cím alatt magában foglalja mindazt, ami kereskedés, ipar, és gazdasági-műtan körében a magyar gazdát érdekelheti, értesíti a közönséget mindazon fölfedezésekről s tapasztalásokról, melyeket a gazd. technológiában és mechanikában sikerült vagy megpróbált honi és külföldi vállalatok, czukorgyárak, sör- és pálinkafőzők, selyemtenyészés, bor- s pinczekezelés, hamuszűrőzés stb. nyújtanak; gazdasági s gyári*

eszközök körülményekhez képest könyvomban mellékeltek, s a műipar illelt könyvbirolatok szintén e lapba iktattattak. — Minden eredeti dolgozatért, mely a szakosztály által elfogadtatik, a munka becséhe mérve ivenkint 12—20 p. forint ígértetett, jó fordításokért pedig nemetből 6, francziából 8, s angolért 10 pengő forint.”

A Pesti Hirlap 1843. jan. 8. száma ezen lapról a következőket írja: „A Magyar Gazdát leg-tartalmasabb s leghasznosabb lapjaink közé méltán sorozhatjuk. Mult évben is oly életbevágó értekezéseket közlött ez, melyek nemzetünk legnagyobb osztályának műveltségét hathatósan mozdítják elő. Özömlő látni, miszerint e lapban napról napra több dologhoz értő férfi lép föl munkatársul s ezért — önhízelgés nélkül mondva — a M. G.-nak a külföld legjobb gazdasági lapjai mellett sincs oka pirulnia. . . . Átalában alig van a mezei gazdaságnak ága, mely a M. G. mult évi folyamában vitatás tárgya ne lett volna. . . .

1841 végével a „*Műipar*” beolvadt a föl-lapba. 1847. júliustól a „*Magyar Gazda*” megszűnt az egyesült organuma lenni.

Megjelent a M. G. egy-egy nagy median iven hetenkint kétszer, vasárnap és csütörtökön 4-rétben; a „*Műipar*” fölmedien iven 8-rétben szintén kétszer hetenkint, havonkint „*Mezőgazdasági Néfelejtés*” cím alatt az időszakos gazdasági újdonságait, valamint egy ívet az „*Ökszeri Kalauz*” cím alatt foglaltató népszerű gazdasági tanból — rajzokkal — adott kedveskedésül a szerkesztő előfizetőinek. Nyomatott 1841—43-ban az egyetem betűivel Budán; 1844-45-ben Landerer és Heckenastnál; 1846-47-ben Beimel Józsefnél Pestben; — félévi ára 4 ft. helyben, postán 4 ft. 30 kr. p. 1842. nov. postán szétküldetett 749 példány; legnagyobb részvételt találkozott 1846—47-ben midőn az előfizetők száma 12—1300 volt.

(Pesti Hirlap. 1841. I. 95. II. 790. 860. — 1842. II. 608. 882. — 1843. I. 313. — 1844. I. 415. II. 881. — 1847. I. 307. — Életrajzok. 1847. I. 457. I. — Hírnök. 1843. I. 49. sz. — Mezei Gazdaság könyve, kiadták Korizimas, Benkő és Mórocz Pest, 1855. I. 348. — Új Ismeretek. III. 603. — Világ. 1842. 218. Pannonia 1842. I. 3. I. — Tud. Tár. 1842. VI. 482. — 1843. VII. 482. — Honi irod. Hirdető. 1844—47.)

„*Debreczen-N. Váradi Értesítő.*” Kereskedelmi híreket terjesztő lap 1842-ben megindult Debreczenben Balla Károly szerkesztése alatt, a lap kiütözött szerény munkakörét mai napig tisztességesen betölti.

(Crokoni Album. Debreczen 1861. 248. I.)

„*Merkur.*” Ipar- s kereskedelmi lap, melyet Beimel József pesti könyvnyomatató adott ki, s 1843. év elejével megindult. A kereskedés és ipart érdeklő cikkein kívül közlött mindennemű hirdetések, jelentések. — Megjelent e lap het-főt kivéve naponkint; ára félévre helyben 3 ft. 12 kr., postán 4 ft. 12 kr. p. — 1847-ben csak egy szám jelenvén meg belőle, pártoláshány miatt megszűnt.

(Pesti Hirlap 1843. II. 867. — 1844. I. 295. 654. — 1845. I. 200. — Pesti Divatlap 1847. I. 6. I. — Honi irod. Hirdető 1844—47.) (Folytatás köv.) Szinyvay József

Az üveg.

Közi Dr. Bardecz Lajos.

(Az üveg feltalálása. — Az ó-kor üvegipara. — A murrha edények. — Az egyiptomi üvegipar. — Minutoli üveg-gyűjteménye. — Üvegablakok. — Az olasz üveggyárak. — A cseh-francia- és angol üveggyárak. — Az üvegtükrök. — Az üveg műipar.

(Vége.)

Európa számára Velence volt az üvegművelési iskola; innen terjedt el az üveggyártás mindenfelé, legközelebb pedig Csehországban. A velenceiek a csehokban oly ügyes és szorgalmas tanulóokra találtak, hogy Csehország rövid időn európai hírnevet vívott ki magának az üveggyártásban, mit a legközelebbi időig megtartott, úgy, hogy az üveggyártás ez országunk még most is legvirágzóbb iparüzletei egyikét képezi. Mily nagy haladást tett ez országban csak fél század alatt az üveg-ipar, kitűnik onnan, hogy Csehországnak a jelen század kezdetén csak 70 üveggyára volt, mely 3000 munkást foglalkodtatott; és most már 161-re rug a cseh üveggyárak száma, mennyi a birodalom többi tartományában összesen véve sincs.

A csehoknak az üveggyártásban ügyességére arra ingerelte az európai kormányokat, hogy habár tetemes fáradsággal és költséggel, cseh gyárakat szerzenek saját országuk számára. Az osztrák kormány ezt észre vévén, 1752-ben szigorú

rendeletet bocsátott ki, melyben a csehországi üveggyártóknak a kivándorlást szigorú büntetés alatt megtiltotta; azoknak pedig, kik a kivándorlásra esábitókat feladják, 100 arany jutalmat tűzött ki. Azonban a dolgon egyik rendszabály sem segített. A csehok sok felé kivándoroltak, de azért egy állam sem volt képes azon üveget előállítani, melyet Csehország szolgált; mert ez nem kizárólag a munkások ügyességétől, hanem egyszerűen az anyagok minőségétől függ.

Franciaországban az első üveggyár Four-lavilleben alapítottatott 1665-ben; de jó darab ideig minden jó igyekezet mellett sem bírták csak némi virágzásnak is indítani. Egy hatalmas lökést 1688 körül kaptak a francia üveggyárak, midőn *Thé-uart Abraham* a tükrökészítésben a tükörüveg öntése által valóságos korszakot alkotott. Eddig az üveg a tükrök számára is csak fuvás által állított elő, és nagysága az 50 hüvelyket nem igen haladta meg. Théuart mindjárt kezdetben 84 hüv. magas és 50 hüv. széles üvegtáblákat állított elő; és Párisban, később Szent Gobinban alapított tükörgyára csakhamar európai hírnevet vívott ki magának, melyet a legújabb időig megtartott. Az 1855. diki párisi ipartárlaton a 150 hüvelyk magas és 100 hüvelyk széles Théuart-féle tükrök a nézők bámulatát vonták magukra.

Angolországban az első üveggyár 1557-ben alapítottatott, Londonban; de hogy itt már korábban kellett üveggyárnak léteznie, arra egy nem rég feltalált szerződés mutat, 1493-ból, melyben *Grudde* üveges *Warwick* grófné irányában arra kötelezi magát, hogy az általa felvállalt üveges munkára nem Angolországban készült, hanem külföldi üveget fog használni. Az angol üvegipar az angol politika czélszerűsége által rövid időn oly tökélyre emelkedett, hogy a velencei és francia üveggyárosok félelmes vetélytársakat pillantottak meg az angol üveggyárosokban.

Az üveggyártás ily általános elterjedésének valahára az üvegablakokat is napfényre kelle hoznia. Ennek már régen ideje lett volna; mert midőn az üvegtükrök már a 13. század vége felé meglehetősen el valának terjedve: az üvegablakok még a 15. században is a ritkaságok közé tartoztak. A zürichi tanács ablakai 1402-ben üvegtáblák helyett függönyökkel voltak ellátva; és ugyanezen időben még a francia király lakásain is hiányzottak a fehér üvegből készített ablakok, hanem az ablaknyílások még tarka üvegekkel valának elzárva, mint az a templomokon és kolostorokon vala látható. *Nordthumbeindorf*, Angolországban a 17. században élt legmagasabb hercegezőről beszélik, hogy az üvegablakokat oly nagy becsléssel tartotta, hogy ha elutazott, a várán levő ablakokat bepakoltatta és magával vitte.

Bécsben az ablakok 1450 körül kezdtek jobban elterjedni, és e század vége felé már Magyarországon is meglehetősen általánosok voltak; ellenben az ivó poharak oly ritkák voltak, hogy tetemes összegeken keltek el. Mennyire gyérek lehetnek az üvegablakok még a 15. század elején is, kitűnik onnan, hogy *Aeneas Sylvius* (ekkor bíbornok, később II. Pius név alatt római pápa) 1428-ban mint nevezetes ritkaságot említi, hogy Bécsben már sok ház ablakkal van ellátva. Franciaországban még a 17. század elején is számtalan papiros-ablak volt, melyek Majland és Florenca palotáin még 1750-ben sem hiányoztak. Az első üvegablakok igen kis és kerek üvegtáblákból voltak összerakva, melyek helyett később a hat és nyolcz szegletű szintén apró táblácskák jöttek dívatba, melyek ólom-pántok által foglaltattak össze. Ezeket később a nagyob és négyzetletű táblák váltották fel. Az üvegek, vagyis azon mesteremberek, kik az ablakok berakásával foglalkozának, a 15. században léptek fel először. Metszőszerűl eleinte igen kemény és hegyes acél eszközöket vagy izzó vasat használtak: a gyémánttal való metszés csak a 16. században jött dívatba.

A hely szük ugyan arra, hogy az üvegipar terén tett nevezetes találmányokat és javításokat csak röviden is előadjuk, mi okból csak a vízüvegről vagy az olvadékony üvegről teszünk említést, mely az újabb írókat annyira foglalkodtatja. A vízüveget *Fuchs* bányatanácsos találta fel Münchenben 1818-ban, a müncheni színház legélese utána, azt akarván általa elérni, hogy a színpadi készüléteket, szerelvényeket és díszítményeket, különösen pedig azokat, melyek fából vannak alkotva, eléghelekké, vagy inkább meggyulhatlanokká tegye. És a vízüveg, ha vízben főztetik, valóban oly színes-féle folyadékot képez, mely a tárgyra rákenve átlátszó mázzá szárad, és ha

nem eszközi is azt, hogy a bekenet tárgyak nagy tűzben el ne égjenek, legalább azok meggyuladását akadályozza.

Ha az üvegek osztályozásánál a vegytani összetételre tekintünk, akkor három üvegfajt különböztethetünk meg, u. m. a *káli-üveget* (káli- és mésztartalommal), a *natron-üveget* (natron- és mésztartalommal) és az *ólomüveget* (káli- vagy natron- és ólomlép-tartalommal). A vegyes változatok következők. 1. az újabb időben szokásos *vegyes üvegek*, 2. a *zöld- vagy bottellaiüveg*, 3. a *homályos üvegek* és 4. a *festett üvegek*, melyeknél a főszínek: a sárga, kék, zöld és vörös.

A legrégebbi üvegfaj kétségkívül a natron-üveg volt, minthogy az ehhez szükséges szénsavas natron a természetben készen jó elő. Ez később francia üvegek nevezetett el. A legrégebbi üvegek egy kissé mindig színesek voltak, minthogy az üvegtáblákhoz szükséges nyers anyagok a szint mindig magukban foglalják. — A káli-üveg, és pedig tiszta minőségben, csak akkor vala előállítható, midőn az üveggyártás a tengertől távol fekvő vidékeken, különösen pedig Csehországban honosodott meg. A káli-üveg mainapig is *cseh üvegek* nevezetetik; legtisztább választékai pedig *cseh-kristály* név alatt ismeretesek. A legtisztább káli-üveg kitűnő tulajdonságai: a nagy fokú színtelenség, fény, keménység és nehéz olvashatóság. A káli-üvegtől a natron-üveg abban különbözik, hogy az utóbbi csekélyebb keménységgel bír, könnyebben megolvad, és hogy legtisztább állapotában sem bír azon teljes színtelenséggel, mint az előbbi. Ennélfogva kristály néven nem is nevezetik. Az ólomüveg készítése Angolországban találtatott fel. Az angoloknál fájok az üvegtáblákra nem levén, ezt közzénel igyekeztek előállítani; de a kormos és szurtos közzénel az üveget egy kissé mindig barnára festette. E bajon az üvegyag befedése által sem segíthettek; mert az befedve nem olvadt meg, minthogy a befedett tárgyhöz nem járultatott oly nagy meleg a tűzben, mint a be nem fedetthez. Tehát úgy igyekeztek segíteni a bajon, hogy az üvegeket nem a nehezen olvadó káli- vagy natron hanem a könnyű olvadékonysággal bíró ólomüveget adták: s nagy örömmel tapasztalták, hogy ezen olvadó-szerűen az üvegyag befedve is megolvad. Az ólomüveg könnyebben olvad ugyan, mint a káli- vagy natronüveg, de mindemellett igen könnyen csiszolható, magas fokú fényvel és színtelenséggel bír, s azon tulajdonsága miatt, melynél fogva a színt nagyon észérszerű, nagybecsűltek. Az ólomüveg tehát kristályüveget szolgáltatott, és valóban *angol kristály* név is nevezetik. Ismeretű jele a többi között az, hogy sokkal nehezebb mint az előbbiek. — Az ólomüveg változatai a *flintüveg* és a feltalálójától ugynevezett *Strasz* melyek mindketten csak nagyob ólomtartalmuk által különböznek a közönséges ólomkristálytól. A strasz drágakövek utánzására, a flintüveg pedig láttani eszközökre használtatik.

Ha az üvegek osztályozásánál nem a vegyi összetételre, hanem az alakító kézművészetet vesszük tekintetbe, akkor az üvegmunkákat a következő öt osztály alá lehet sorozni: 1) *üres üveg*, 2) *táblauveg*, 3) *öntött üveg*, 4) *üvegszögek vagy rudak*, 5) *öntött vagy massív üveg*. Ha azonban az üvegportéka használatát tartjuk szem előtt, akkor három osztályt nyertünk, melyek: 1) közönséges használatra szánt üvegek, mint üresüveg, ablak-üveg és tükörüveg, 2) a fényüzésre használt üvegek, 3) láttani vagy optikai üvegek.

Az üvegfestészetet a kínaiak és japánok rége óta ismerték és porcellán-készítményekben gyakorolták. E tekintetben igen nevezetesek azon festett régi üvegtáblák, melyekből némely templomban és palotában még ma is láthatók maradványok. Az üvegfestészet Európában a 11. században igen jól ismert volt. A Franciaországban meglevő legrégebbi festett üvegablakok a st. denisi apátságban vannak, melyek a 12. századból származnak. Az üvegfestők e színek, mint festett czimereket, képeket, emlékiratokat és más czírfestéseket oly ügyesen értették az üvegbe beleolvasztani, hogy azokat onnan sem emberi kéz, sem az idő viszontagsága le nem törülhetne. A 11. században már az üvegmozak munkákat is nagyon jól értették. A képek úgy rakattak ki különböző színű apró üvegrészekből, mint történik napjainkban a hímzés; például a kéz és arca fehér, a szemek kék vagy fekete, a ruházat pedig különféle alkalmas színekkel, és az árnyéklapon a kész mozaikra fekete olvadó színnel készítették el. Ezen művészet, mely a legothonosabb a templomokban volt, idővel gyönyörű fejlődésnek indult,

a miről némely templomokban levő remek festmények tanuskodnak, de a 18-ik században nagy hanyatlásnak indult. Az újabb kor ezen már szunnyadozó művészetet megint életre szólította, és *Scheinert* és *Vorsell* nagy érdemeket szereztek maguknak e tekintetben. A legnagyobb lendületet azonban a nagy műtehetségű bajor király adta meg, ki az üvegfestészetre nézve egy külön iskolát alapított, melyben *Gartner* és *Ammüller* vezetésével a straszburgi műnszterben és kölni domban pompázó üvegfestmények készültek. — Berlinben és Párisban is kitűnő üvegfestmények jönek létre, úgy, hogy méltán elmondhatjuk, hogy az ujkor ezen művészetet nemcsak újból felbraztette, hanem azt oly tökélyre emelte, milyent azelőtt nem ért volt el.

A m. t. akadémia palotája.

I.

Az akadémia igazgató-tanácsa közelebb tartott ülésének egyik fő tárgya volt azon kimerítő, alapos jelentés, melyet az elnök, gróf Dessewffy Emil ur az akadémia építkezéseiről előterjesztett.

Azt hisszük, érdekelni fogja a nemzetet e jelentés egy részének, habár kivonatos és töredékes ismertetése.

Tudva van olvasóink előtt, régebbi közléseinkből, hogy a midőn gróf Dessewffy Emil ur, mint elnök, a palota mellett a bérház építését indítványozta, a palota építésére kiküldött hármas bizottság (a két elnök és gróf Károly György) hatalmaztatott fel az igazgató-tanács által, hogy a bérház építési ügyeit is megindítsa és vezesse. Gondoskodva lett e célra egy külön bérházi pénztár felállításáról, kijelöltetvén egyszerűen annak forrásai. A bérház építése 1863. év május havában kezdetet meg, s a mult évi szeptember hóban annyira befejeztetett, hogy az épület 1864. ki szeptember 30-á óta már jövedelmez. És pedig az építetett bizottságnak tíz évi kibérléssel kapcsolatban, sikerült e jövedelmet magasabban emelni, mint a mennyire az építés megindításakor számítva volt. Azon feltételekből indulva ki, hogy a fedelmi adóktól tíz évre amugy is mentes ház jövedelmeiből lesznek a községi adók fedezendő, akkor a tiszta jövedelem csak mintegy 14,300 fra volt felvéve. Tényleg azonban évenkénti 17,077 ft. 73 kr-ért van kiadva a bérház, és pedig oly módon, hogy a községi adót, a tűzár elleni biztosítást, a világitást, vízvezetést, a rendszeres katonai beszállásolást, s egyéb a városi hatóság által nettalán kivetendő költségeket és terheket is sajátjából tartozni fizetni a bérlő.

Az akadémiai tőkéből eddig 170,485 ft. 54 kr. van a bérház építésére fektetve. Ez öszlet kamatai az akadémia jövedelmi pénztárába folytak, s folynak, valamint azon tőkék kamatai is, melyek oly különleg ajánlatokhoz fogtak bejönni, a melyeknek beszedését és ide beruházását az igazgatótanács már előbbi határozatokban elrendelte.

A mi a bérházépítés költségeit illeti, azok ily állanak: A palotapénztárnak megterített háztelék ára 64,600 ft., a bérházépítési költségei fedezésére fordítottat mostanig 162,079 ft. 23 kr.; az akadémia jövedelmi pénztárát illető, de a bérházba fe tetett tőkék kamatai lefizetettek: 9580 ft. 89 kr.; egyéb ideiglenesen felhasznált előlegevényi öszletek kamataira fordítottat 5682 ft. 98 kr.; előlegevények visszafizetésére 900 ft.; a városnak a vízvezető csatornáról 1171 ft.; apró költségek és bokréta-énepegy 640 ft. 30 kr.

Látható ebből, hogy az akadémia jövedelmei legkisebb esőkkenést sem szenvedtek, ide fektetett tőkéknek kamatai, az naptól kezdve, mikor e pénztárba folytak, pontosan fizettetvén: s hogy nagy s igen érezhető segítségére volt a palotapénztárnak az a 64,600 forint, mely annak a háztelékért — időközleg a kedvezőtlen viszonyok közbejötté miatt a háztelék ára is csökkenvén — csupán e bérházépítés folytán fizetethettek meg azon ár szerint, melybe az akadémianak került a kérdéses tért.

Ha pedig a bérházépítés jövedelmességét tekintjük: a következő eredményekre jutunk.

A bérház kerül 179,367 ft. 62 kr-ba. Ez öszlethez adván a telek árát (64,600 ft.), összesen 243,967 ft. és 62 kr-nyi öszlet áll elő. Ettől fizet a bérlő évenként 7 $\frac{1}{2}$,-et, azaz, mint fennebb említettük, 17,077 ft. 73 kr. E jövedelem, mint minden ily nemű építkezéseknél történik, leszállítja némileg a mellékes költségek, melyek a fennebbiek szerint, a takarékpénztári elhelyezésből befolyt 882 ft. 82 kr. lehozása után összesen 16,193

ft. és 26 krra mennek, melyekből azon 9580 ft. 89 krr., mint az akadémiának jutott jövedelem jelenik meg. Eltekintve azonban ettől, a bérház-építésre összesen fordított és fordítandó 260,160 ft. és 88 krral 17,077 ft. 73 krrnyi évi jövedelem állván áellenben, világos, hogy az oly ingatlan és váro-házbirtokba történt befektetést képez, mely a befördített tőkének évenkénti 6³⁰/₁₀₀-os, és így 6¹/₂%-nél magasabb kamatozását képviseli, mi számos itteni építkezés eredményével egybeha-solnitva, magában sem csekély jövedelmzés, s még előnyösebbnek tűnik fel az által, ha meggon-doljuk, hogy a befektetett tőkéből 45,000 forint eddig csak 5% jövedelmet, s 6³⁰/₁₀₀-nál többet a többi sem hozott. Biztosan és minden nehézség nélkül fogja megkapni az akadémiái jövedelmi pénztár ide befektetett tőkéje kamatait, s a bérház jövedelme a felett még jelentékeny felesleget nyújt, mely öregbítettven az akadémia egyéb ingatlan birtoka hasznosításának gyümölcsei által s fenntartatván az igazgató-tanács azon határozatai, hogy a mennyire alkalom és szükség mutatkozik, az akadémiái tőkék ingatlanba fektetessenek, az intézet jövedelmét az eddiginél nagyobb bizosságra fogja emelni, a midőn egyszersmind ez által válik lehetővé, hogy ama másik igen fontos feladat is, t. i. a palota-építés ügye, hasonló sikerrel fejtezhető legyen.

Ugyanis, valamint az akadémiái tőke öreg-bítésre s a házépítés érdekében hazaszerte megindított alulírás kezdeményezését az a szándék vezérelte, az a remény buzdította, hogy e tudományos intézetünk saját céljaira forlítható pénzeszközei tetemes gyarapodást nyerjenek s a házépítés ezekben legkisebb rövidséget se okozzon, és hogy e kettős feladat sikerrel lesz megoldható: szintoly kétségtelen, hogy azon nagyszámú hazafiak, kik ez alkalommal annyira példás és örökre emléke-zetes áldozatkészséget mutattak, hasonló számdéktől áthatva, és ugyanily reményektől buzdítva eselekedtek azt. S hogy e szándékok és remények teljesedjenek, hathatós es. közeiül fog szolgálhatni e részben azon tény, hogy az akadémiának a háza fővárosában, háza van. Késztéjelen ugyan, hogy oda valónak irányulva a közhajások, bár emel-tethetnek azon egész telken, melyet most a palota és bérház elfoglalnak, oly monumentalszerű épít-mény, mely ugyanazon és egységes stíly legyen, s a melynek benyomása egy, vele kapcsolatban álló kisebbszertű és más stíly ház miatt ne szen-vedjen. Senki sem táplálhatta inkább ez óhaját, mint épen maga az építető hármás bizosság. Azonban nem engedték a körülmények, hogy e körül óhaját szellemében járhatott volna el. Ha már mindjárt kezdetben elkerülhetlen volt, tekintettel a rendelkezésre álló s még várható alkalmával, az eredetileg tervezett három eme-letet a palotának két emeletre szállítani alá, ugyan-egyet tekintetük nyomaként nagyon ajánlatossá tette, hogy e leszállítással kapcsolatban az összes palota-építmény terjedelme szűkebbre vonassék össze, hogy így az összes telekből egy bizonyos rész kimaradjon, erre külön jövedelmező vállalatul bérház épülhessen, mint előre láthatólag szűk-séges segédeszköze a palota szerencsés bevezé-hetésének, s egyttal e kimaradt tér árát, a palota-pénztár érdekében, mely azt nem nélkülöz-heti, hasznosítani lehessen. E tekinteteken kívül ajánlatossá mutatkozott az ily eljárás más okok-nál fogva is. Birtuk már akkor és bírjuk most is herceg Eszterházy Pál ur azon nagyelkű ígére-tét, hogy nagybíró és becsei képtárat, s rez- és acélmetszvény-gyűjteményeit az akadémiái pa-lotába fogja szállíttatni, és itt benn, hazájában őriztetni. Már maga a gyönyörű szándék megér-demelte, hogy alkalm nyitassék tényre érlelőd-nie, erkölcsi lehetlenség volt tehát és vétek lett volna, nem gondoskodni azon tér és helyiségekről, melyeket e gyűjtemények megkívánának, s így megfosztani magunkat mindazon hatásoktól, melyek e műkincseknek hazánk léte, szemlélése és tanulmányozása folytán művelődésünkre, az izlés nemesítésére s az ébresztő példányok hiányában szunyadozó művészeti képességek kifejtésére vár-hatók, és bizonyosan be is fognak következni. A szép, nagy művészeti becsesel bíró, és számra s je-lentékeny képtárat méltólag és minden igénynek megfelelőleg kellene berendezés és feldíszítés te-kintetében is alakíttatni, mi természetesen szűk-ségkép kihat a költségek szaporítására. S midőn ki-tűnt, hogy e helyiségek ma, nem egy egész eme-letet fognak megkívánni (majdnem 14,000 □ lábnyi tért igényelnek elhelyezésük); s hogy mindezen kör-ülmények az összes építkezési költségeit tetemes mértékben feljebb fogják rugtatni: azon tekintetek, hogy a tisztán és sajátzerileg tudományos akadé-

miai czéloknek e második emelet építése nélkül is meg lehetett volna felelni, döntő súlyt tulajdonítani nem lehetett, s a dolgok iyletén állása és egybe-függése, a szükségképen megoldandó feladást úgy állította elé, hogy nem egy, hanem kéteme-letes építmény, s ez monumental-stílyben építtessék; mert valamint a magy. tud. akadémiát az ország fővárosában annak legszebb pontja kétségtelenül megillette, valamint erkölcsi szükségé vált, azok után, miket a háza ez érdekében tőn, megfelelni várakozásának, s azon perczen, midőn az akadé-mia tökegyonát áldozatai által majdnem meg-kettőztette, s egyszersmind házépítésre félmillió-nál többet adakozott, megérteni azt is, hogy itt, s ezzel azon akarat van kifejezve, mikép háza le-gyen az akadémiának, mely szükségének megfe-lél, hanem az is, hogy az emelendő építmény mind külsejére, mind belsőjére nézve olyan legyen, mi-kép az izlés nemesítésére hathasson, ép annyira igaz, hogy azon hazafiak tettét, a kik tudományos akadémiánkat alapították, és azokét, a kiknek részvéte azt később emelte, csupán oly építmény és annak oly modora örökíthesse, mely a jövendő ivadékok szemében, mint e teteknek méltólag megfelelő maradandó emlék jelenik meg.

Ezek után a palotaépítés folyama és jelen állásának előadására tért át az előzői jelentés, melyből a jövő alkalommal szintén némi részeket közölünk. (Folytatása követ.)

Irodalmi régiségek. *)

VI. Régi vőféli verszet.

Mennyire szokásban volt őseink között, há-zassági egybekelésé alkalmával, lakomákat tar-tani: eléggé tudhatják, kik csak kevésé jártasok is hazánk történetében. Hazánkban, főleg a nagy urak, mily nagy fénynek, s pazar bőkezűséggel tartottak több hónapokra terjedt lakomákat, meny-nyi neme volt az étkeknek s italoknak ily alka-lommal összehalmozva: bámulva olvashatjuk régi történet-könyveinkből. A nagyok ezen szokása — mint a magas hegyekről lerohanó árvíz a föld al-sóbb részét — elborítja a nép alsó osztályát. Mert ez is tehetséghez képest, több napra terjesztette, sőt most is terjeszti lakomát. Így alkalommal a magyar vendégszeretet egész nagyszámában mu-takozik.

Mert a szegényebb sorsu is, nemcsak eledel-ről, s italról gondoskodik: hanem még arról is — méltó dícséretre a magyar névnek — hogy a ven-dégek közül mindenkit megörvendezessen. Ily czébból állottak elő, a legregibb idők óta lakomák alkalmával oly egyének, kiknek főfeladatuk volt, másokat mulattatni, nevetetni, s az ilyeneknek, majd minden megengedettet, s engedtetik, csak-hogy nagyobb kacsaját indíthassanak, s minél töb-beket megrázhassanak a nagyban kitörő nevetés által. Mi — különösen midőn a gyomor meg van terhelve, — nagyon szükséges az emésztés elő-segítésére.

Az ily szerep különösen az ugynevezett vő-féj, vőfély, vagy mint Somogyban nevezik, vőfényeket illeti. Régi naptárainkban található oly verseket, melyekben a vőfények tiszteit elő-adatnak. — A vőfény hát, — mint neve is mutatja — nevezetesen egyéniség volt, s most is az, a lako-mák alkalmával. Főfeladata, mint mondtam, a má-sok megnevetésére. A honnét ily szerepre ren-dezen élces, s jó kedélyű emberek szoktak válasz-tatni. Ilyen volt Debreczenben, azon időben mikor ott tanultam, 1820—29-ben, azon egyéniség, kinek családí nevét nem tudom, de azon nevére, melyet Kuthy Lajos, „*Hazai Rejtelmek*“ című regényé-ben említ**, t. i. Kutya Pistára, jól emlékezem. Kutya Pista nagyon el volt hirhede, s majd minden tehetősb lakosnál ő vitte a nevetettő sze-repét, s talpraesett élcei jól rögtönzött versei, s mások utánzásai, nem megvetendő jövedelmet nyújtottak neki.

Habár az itt következők verszetben, az utol-sót megelőző versszakok és mondatik is: „*Vőfély tisztelet el ne felejtse!*“ én azt hiszem, hogy a vőfény monda — vagy dalolta el ezen versezet-t, s azért szólítja meg maga magát, hogy ezáltal is nevetést gerjesszen. Egybíránt nem tartozik szorosan a dologra, ki, vagy kik mondták, vagy dalolták el? Annyi bizonyos, hogy ez lakomák alkalmával történt. Megjegyzésre méltó, hogy mindegyik versszakban, a második sorvégén e van:

*) Lásd a V. U. 1861-ik évi 1., 10., 14., 31., 41. számát.

** II. kötet 16. stb. lapon.

Ejje! Továbbá a páratlan számú versszak végén (1 + 3 + 5 stb.) mindenütt *jójjó!* A párosékn, (2 + 4 + 6 stb.) pedig *Falala!* áll.

S erre e vers régi leírója oly szorosan ügyelt, hogy egy páratlan számú versszak végére *Falalát* írván, azt zárjegybe tette, s utána írta: *jójjó!* A régi zamatu verszetet következőleg hangzik:

Lakjatok vigan,
És igen kedves. Ejja:
Igyatok bátran. Ejja:
Az idő mondgya,
Gazda kiáltna
Fusson a bánat,
Töltsed a pohárt. Jójjó.

Boldog az élet,
Rá mind így lehet Ejja:
Fekete kenyér,
Mostan többet ér
Hogy nem sult kappan,
Kit tegnapláltunk. Falalala.

Nem vizet adnak
Innya torkomnak. Ejja:
De Tarczadi bort,
Mézes Mádi bort,
Töltsed a pohárt,
Ne lüssunk több kárt. Jójjó.

Meg ne részegülly,
Gógóssan se uly. Ejja:
Gazda egy innom,
Régen kívánom,
Ures erszényem,
Mert nincsen pénzem. Fa-lala.

Nó ne bánkódgyunk,
De vigan lakjunk. Ejja:
Gazda vigadgyunk,
Mind estig igyunk,
Majd lefeküdjünk
És elalgyunk. Jójjó.

Regvel ismétlen,
Fekeln szepen. Ejja:
Mai lett vétked
Semmi előted,
Elő ne hozzak,
Sőt elfelejtsek. Falalala.

Kádban ugráló
Csertörő vargák. Ejja:
Ízdőtő főre.
Büdös gyomorotok,
Nem szükség nektek,
Előjónatok. Jójjó.

De ti róllatok,
Mit mondgyak szűcök?
Ejja:
Pölyhősök vadtok,
Tudom bányátok,
Hogy most így szólók,
Megbocsásatok. Falalala.

Vargáknak bátyta
Nem hadlak hátra. Ejja:
Az béka hustal,
Kecske fagygyutul,
Félnik a nyakad,
Megnótt az hasad. Jójjó.

Haj mely szurkos vagy,
Lakatos bátya. Ejja:
Kovács bátyáddal
Tálna nem régen,
Jöttél a kőből
Sáros fertőből. Falalala.

Ny—v—s barbélyok
Mely rutak vadtok. Ejja:
Mely cifrán jártok,
Kevélyek vadtok,
Hegykére vágtyok,
Nagy fönnyen szoltok. Jó-jójjó.

Csiszárok rátok
Most szépen szollok. Ejja:
Hogy ti is mostan
Ándékozhatok
Kardokkal engem
Felruházhatok. Falalala.

Közli Barla-Szabó János.

Művetek ékes,
És igen kedves. Ejja:
Mert nagy szép fényes,
Pogányon éles,
Kitül rémülés,
Hamar nekik lesz. Jójjó.

T—t—v—s eötvösök.
Rá hallgassatok. Ejja:
Miként ezüstöt,
És az aranyat,
Megalvasztátok,
Igy sokat loptok. Falalala.

Bezog nevetek,
Szabók már nektek. Ejja:
Mert kicsinékent,
Ti sokat centek,
Pokolban mentek,
Ha meg nem tértek. Jójjó.

Mostan ne szollok,
Többet róllatok. Ejja:
Kiknek mit szoltam
Csufsból mondtam
Megbocsásatok,
Kik most itt vadtok. Falalala.

Mostan róllatok
Ti meyzogósok. Ejja:
Mondok újságot,
És szép vigságot
Mind ha hallotok,
Ti ne bányátok. Jójjó.

A menyasszonyok
És vőlegények. Ejja:
Vonyanak hajnalt
Gyönyörű nótán
Agyák meg módgyát
Várd meg jutalmát. Falalala.

Menyasszonyok azért,
Az szolgálattért. Ejja:
Tartozik csokkál,
Kedves játékkal,
Édgy-edgy szép tánczezal,
S egy pohár borral. Jójjó.

Nyosolyó Asszonyok,
Dolgházó lások. Ejja:
A mézes borra,
Vajban sult fánkra,
Légyen nagy gondya,
Mert minden várja. Falalala.

Szakács Asszonyok
Ne csoszogjatok. Ejja:
De barságot
Velem tegyetek,
Étkekkel engem,
Most jól tartsatok. Jójjó.

Azért szép móddal
Dolgunkhoz lások. Ejja:
Tyukot, malacot,
Mindenféle jót,
Szép szerszámokkal,
Jól megvájazzunk. Falalala.

Vőfély tisztelet,
El ne felejtset. Ejja:
Az fön szőlőre.
Gardálkodásra,
Pohár töltsére,
Vigyáz mindenre. Jójjó.

Ez kis énekem,
Véle személyem. Ejja:
Hogy ha kedves volt
Várd meg jutalmát,
De nem mézes bort,
Hanem nyak csapást, Fa-lala.

Amen. Finis. etc.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 6-ik számához 1865.

T Á R H Á Z.

főleletü műhelyeket foglalna magában, földszint közből 15 és fél ölnyi szélességű üveggel fedett csarnok futna végig az egész épület hosszában, oldalt kijáratokkal.

(A borkereskedés érdekében) már 10 év óta fennálló szegszárdi borkereskedő-társulat igazgató-tanácsa és választmányi tagjainak számát megkettőztette, a társulat részére szükségeslendő kölcsönök felvételét szabályozta, az igazgató-tanács hatáskörét kiebb terjesztette, s elhatározta, hogy valamely közgyűlésen teendő indítványt, csak a következő gyűlés által vétethessék tanácskozással.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar tudományos akadémia) termé-szettudományi és matematikai osztályának jan. 20-án tartott ülésében két előadás volt. *Hant-ken* Miksa újonnan választott lev. tag az Esztergom és Buda közti vidék geologiai viszonyairól értekezett, különösen tárgyalván a barnaszén-képletek települési s származási viszonyait. Azután *Vész* Armin lev. tag fejtegetett egy földványt a leirati mértárból, előrebocsátva e tudomány alapelveit. — *Arany* János ez ülésben foglalta el először a titoknokai székét.

(A magyar tudományos akadémia költség-vetése) második főtárgyát képezte a jan. 26-án tar-tott igazgatósági ülésnek. Az első, mint említet-tük, az elnökségi jelöltek fölterjesztése volt. A költségvetést illetőleg az akadémia aiaptökéje, lelkes hazafiak adományai által a lefolyt évben is gyarapodván, jelenleg 1,110,167 ft. 69 krra emel-kedett, mely öszletből azonban némely tökéek a bérház felújításra fordítatván, az alapfőke állása 1864. decz. utolsó napján 1,100,939 ft. 69 krra 800 arany volt. A mult évi bevétel 50,150 ft. 20 krra ment, s csupán az eladott könyvekből 3357 ft. 8723 ft. 33 krrnyi roppant nagy adó, mely kiáltó ellentét a bécsi akadémia és geologiai intézetre fordított dűsgazdag adományokkal. — A jelen évre a bizton remélhető bevétel 64,306 ft. 40 krrnyi öszletben van felvéve; a kiadások öszlete pedig 60,515 ftban állapítottat meg. Ebből a rendes ta-gok, tisztviselők és szótárszerkesztők fizetésére 17,300 ft; jutalmakra 675 db. arany esik. Egyéb kiadásokat mellőzve, főlémlítjük, hogy a bizossá-g részére összesen 13,115 ft. van az évre megállapítva. Ez öszletből illeti: a történelmi bizosságot 3000 ft., a természettudományit 3000 ft., az archaeologiait 2000 ft., a statistikai 1800 ft., a nyelvudományit 2000 ft. Ezekon kívül még a történelmi osztály 1000 ftal s a math. és term. osztály a Nagy Károly r. tag által adott 315 ftal rendelkezik. — Tudományos folyóiratokra és könyvek szerzésére csak 1000 ft. jutott: de több nem tel, mert az imént említett roppant adó az idén is ezekkel csökkenti az akadémia be-vételeit.

(A Kisfaludy-társaság új tagjai.) A Kis-faludy-társaság febr. 1-én tartott ülésében a társaság tagjaivá *Szemere* Miklós, *Pákh* Albert és *Szigeti* József választattak meg.

(A tervezett mármaros-szigeti takarékpénz-tár) alapszabályait, mint a hivatalos lap jelenti, a korlátnokság oly meghagyással küldte le a hely-tartótanács, hogy azokat a kormány által idő-közben megállapított „minta-alapszabályok“ szer-int átídomítván, folyamodókat egyszersmind ér-tesítse, hogy semmi nehézség sem fog fenn, hogy az új alapszabályok szövegének megállapí-tása illetőleg a minta-alapszabályokban előforduló hézagoknak kitöltése alkalmával a számszerinti egyes tételek s különösen a részvények értékére nézve azon elvek és határozatok követessenek, melyek a társulat által bemutatott s ott helyreiga-zított alapszabály-tervezetben foglaltatnak. A mi azonban az alakítók azon óhaját illeti, hogy a takarékpénztári üzlet mellett zálogházi üzletek is helyt foglalhassanak, a kérelem ezen pontjának tárgyalását a kormány a zálogházi üzletre vo-natkozó s az említett udv. rendelkezéssel kizsa-bolt mintához képest szerkesztett külön alapsza-bályok bemutatásától tétellezi fel.

(A szepesmegyei gazdasági egyesület) utóbbi közgyűlésén gróf *Csáky* Lászlót választot-ták meg elnöké. Első alelnökké lett Korponay

Ágoston, másod alelnökké *Wieland* Sándor. *Jegyzőkké* választattak *Kail* Antal és *Scholez* Gusztáv. Az igazgató választmány tagjai lettek: *Spóner* Tivadar, *Wieland* András, *Görgey* Gusztáv, *Maléter* Jenő, *Wieland* Antal, *Máriássy* Já-nos, *Fleischer* Frigyes, *Heuffel* Lajos, *Stenczel* Hugó, *Ujlaky* Jenő, *Szakmáry* Donát, *Hradzky* József, *Grünwald* Ágost, *Asztalos* Albert, *Berze-viczey* Eged, *Glöz* Károly, *Rombauer* Károly, *Dörner* Lajos, *Vida* Péter, *Andreansky* Boldi-zsár, *Montsko* Ferencz, *Winter* Samu, *Mattyas-ovszky* István, *Máriássy* Ferencz, *Kail* László, *Badányi* Mátyás, *Windt* Ede, *Máriássy* Tiburez, *Nadler* Károly, *Marsalko* József, *Jóny* Ferdi-nánd, *Glöz* Kálmán, *Görgey* Kornél, *Toperczer* Zeigmond, *Szakmáry* György, *Scherfl* Aurél, *Adriányi* Róbert, *Justus* Károly, *Faller* Imre, *Reindl* Ignác, *Münnich* Samu, *Renner* Mátyás és *Topseher* György.

(A sopronyi takarékpénztár) tisztviselői és szolgáló részére a társulat tartaléktőkéjének kama-tából, s nehány e czélra szánt államkötelevény utáni nyereséményből, nyugdíj-töket szándékozik alakítani, melyet saját kamataival együtt addig szaporít, míg 20,000 frta fel nem nő. Ezen kívül a tiszta nyereséményből is ajánl föl e czélra éven-ként valamit, mint ezt már közelebb is tette, midőn a nyugdíj-töke növelésére a társulat 2000 frtot ajándékozott.

Közlekedés.

(A pesti bérkocsisok) gorbomasága régi dolog, de úgy látszik, folyvást új marad. Olyan faj ez, mely az embert erőszakkal is parázlóvá akarja tenni. Durva megtámadásaiknak természetesen legtöbbször a társadalom műveltebb osztálya van kitéve, s így gorbomaságuk az illetőkre an-nál sérelmesebb; mert ha megtámadásaikkal nem sikerül is mindig rabolni, de kellemetlenséget okoznak. Közelebről magunk is szemtanúi vol-tunk egy ily jelenetnek, midőn egy békocsis, a mint megértettük, alig 5 percznyi utért oly díjt követelt, mely a rendes árszabály szerint egy órára elég lett volna. Követelését nagy hangozatra valami ó-kori díjszabállyal igyekezett tá-mogatni, míg viszont a követelt számgjegyet megta-gadta. Kár, hogy a különben erélyes kapitány-ság, a bérkocsisok ily sértő eljárására még mindig oly kevés figyelmet fordít. A legelőszérűbb rendeletek sem érnek semmit, ha nincs a ki ör-kődjék azoknak megtartása felett.

Balesetek, elemi csapások.

(Földrendések.) Január 28-án este fél 9 órakor, s így épen azon időtájtban, mint kilencz nappal azelőtt, ismét földrendés volt érezhető *Nagy-Kőrösön*. A földrendés, mely mintegy három másodperczig tartott, nagy morajjal ment véghez, miközben két nagyobb szerű lökés rázta meg az épületeket. Az eső esett; de a mint a földrendés megtörtént, az eső csakhamar elállott és utána meglehetősen süvöltő orkán támadt. Mint írják, ugyanakkor *Kecskeméten* is földrendés volt.

(Véres menyegző.) Borsodmegyéből, *Szend-ről* írják a „M. S.“-nak, hogy ott egy jan. 25-én tartott menyegző alkalmával, midőn a nyoszolyó-asszonyt hazakísérték, egy *Ay* nevű fegyveres ör a városháza előtt a kocsiat feltartóztatta s a rajta ülőket leszállásra kényszerítette. A nyoszolyó-asszony kísérője, *Almázy* Dániel, ritka becsület és csendes jellemű fiatal házas, nem akarván le-szállni, rövid szóváltás kerekedett, minek követ-keztében az ör által szíven keresztül szurattot s egy pár peroz alatt meghalt. Nőt és gyermeket hagyott hátra. Az eset roppant megindulást idé-zett elő.

Mi újság?

(*Szemere Bertalan* egészségének megjavu-lását) orvosi bizton remélik, azonban egy ideig minden izgalomtól távol akarják tartani. Midőn megérkezett, mindjárt az első nap ki szándékozott menni, hogy magyar ruhát vegyen; azonban e szándokának is gyöngyöden megakadályozták. Később Deákán is volt, de nem taláta honn. A beteg *Batizfalvy* gyógyintézetében van elhelyezve.

(A kolozsvári jogászok) is fognak az idén tartani jogászhat, melynek jövedelme a szegényebb sorsu joghallgatók segélyezésére lesz fordítandó.

(Jótékony) Grosch Józsefhartai jegyző, hivataláról lemondása alkalmával, a bojár-miklai puszták addó ügyeinek kezeléséért egyes birtokosoknál kinn volt 20 ft. 58 krajczárnyi díjat a m. akadémia házában építésre nemes indulattal felajánlotta, mely összeget Hegedűs Sándor főszolgabíró az akadémia pénztárának csakugyan be is küldötte.

(Mozgalmak Varasdon.) Mint egyik félhivatalos lap írja, Varasdon jan. 26-ikán reggel zavargások voltak a nép között. Az említett napon ugyanis a városi tanács egy tisztviselőt küldött ki több csendőrt és városi pandur kíséretében, hogy egy polgárnál, hátralekban levő legelőbér miatt, a megítélt bírói zálogolást eszközölje. Midőn aztán a lezálogolt tárgyakat kocsin a hatóság-hoz akarták szállítani, nagy embertömeg gyűlt egybe botokkal és bunkókkal fegyverezve, hogy a bírói zálogolás foganatosítását akadályozza. A keletkezett zűrzavarban a tisztviselőt kísérő legényeknek két szuronyát törtek el. A nyugtalanokdók erre a városzháza akartak benyomulni, de Jozipovics erélyes lebeszélése folytán felhagytak szándokukkal. A városban katonai őrzáratok czirkálnak.

(Kettős gyilkosság.) Egyik Selmecz melléki gőzmalom gépész, jan. 25-én reggel haza jöve, alig tizenöt éves nejével, kit fél év előtt vett el, vitába elegyedett. Ez alkalommal annyira dühbe jött, hogy az asszony fejét baltával szétzúrt, s késsel is több helyen megszurta, végül pedig, midőn már véreben uszva a földön feküdt, golyóval lőtte át. E borzasztó tett után fegyverét meg egyszer megtöltve, az ágyba feküdt, és saját fejét is szétzúrt. Ő maga rögtön halva maradt, de a szegény asszony még estig életjelet adott.

(Gölnöcsér rablóbandája) kipusztult. Maga a hírhedt rablóvezér jan. 27-én tartotta önkénytelen bevoulását Pécsre, hol kimonadják fölötté "rdemelt büntetését. Az üllözöttékkel elől Csanádmegyébe vándorolt, de a hatóság nem tévesztő szem elől, s ott egyik tanyán hurokra került. Úgyébe, mint a „Z. S. K." írja, megyéjének jobb módú polgárai s helyeségek előjárót is be vannak keveredve, kik orgazdálkodtak s a rablócsapatot titkon segítették borzasztó tetteikben. Az egész banda a következőkből állt: Gölnöcsér a vezér, továbbá Soromfai, Verközi, Sajtos és Vida. Verközi, mint tudjuk, a pandurok üldözése folytán nem rég agyonlőtte magát; Sajtos maguk lötték agyon a haramiák, statáriumot tartva fölötté a nemesi erdőben. Vida kóborol még valahol, Gölnöcsér elfogva, Soromfai pedig bizonyos tények folytán felsőbb helyről kegyelmet nyert. Így az egész banda — egy kivételével — meg van semmisítve.

(Hét haláltünet.) Muraközben nem rég négy sikasztót, kik több mint 4 mész dohányt szállítottak, Alsó-Vidovec és Derzsimerocz köz 6 ottani lakos az uton megtámadott és erőszakosan kirabolt, mely büntény miatt 6 vagyonos polgárt és egy a büntényre indítványozót a katonai hatóság elé állították s mindnyáját kötélt általi halálra ítélték, de büntetésüket később, eddigi feddhetetlen életmódjukat tekintve, hat és öt évi várfogsággal cserélték föl.

(A párisi világtárlat) végleg 1867-re van határozva és színhelye valószínűleg a Mars-mező lesz. Az épület költségei 18 millióra vannak számítva, és egyenlő részletekben, nyilvános aláírás útján, Páris városa és az állam által fedezendő. A bevételnek legalább 10 millióra számítva arra szolgálják, hogy először a magán-aláírókat elégték ki; ezután a város, végül az állam következ-

nék. A kötelezvények bizonyosan hamar el fognak kelni, mert beváltatásukat biztosítottak lehet kinteni.

(A dahomeyi vérünnepély.) A dahomeyi király a múlt évben két embert sajátkezűleg végeztet ki, s az áldozatoknak a megítéltetésére az által kellett előkészülniök, hogy az éjt egy fetishtemplomban töltötték. Más tíz foglyot a főpap végeztet ki, s a levágot fejeket megmutatá az ordító népek. Ez a holttestekre rohant s kiszívta a vért. Sok európai kérte a királyt, hogy a borzasztó ember-áldozatot ne hajtassa végre, de a fejedelem azt felelte, hogy a „nemzeti ünnepelet" nem nyomhatja el, de az idegenek iránti tekintetből az áldozatok számát tizenkettőre szálította le.

(Séhol sínes jó világ.) Amerikai tudósítások a legnagyobb üzletpangásról értesítenek. Új-York bevitele az ipar- és gyárüzemekből a múlt héten csak 100,000 font sterling áru volt, tehát egy ötödresze a tavaly ilyenkor bevételnek, mely 1864. ugyanezen hetében 500,000 fontot tett, az utóbbi öt hét alatt bevitt áruk értéke pedig 420,000 fontra megy, míg a múlt évi szerint ezen 5 hét bevitele 1,570,000 font sterling érte. Bukás, 1864-ben 510 fordult elő Új-Yorkban, 1,710,000 font sterling értékig, de ez még kisebb volt mint a korábbi évek összege, mert például 1861-ben 5935 bukás történt 25 millió ötszáz ezer font st. veszteséggel.

(Kézirat hamisítás.) Nagy érdeket ébreszt külföldön egy pör, mely Gerstenbergk nevű weimari mérnök ellen legújában megindult. — Ez egyén ugyanis elárastotta Németországot Schiller ál-kéziratával, s ebből nyeresékedést üzött, míg végre Dielitz tanár Berlinben a csalót leléczásta. — Nevetséges színben tünik föl e pörnd a szakértők egyik tudósítása, melyben a tudós doktorok kideríték, hogy G. e hamisításokat oly régi papíron tevő, mely Schiller kora előtt 50 évvel már nem volt kapható. Az utánzás különben oly hü. hogy maga Schiller leánya 1400 tallér értékű kéziratot szerzett meg a csalótól atyja művei gyanánt. — A csalást leginkább az ál-kéziratok nagy tömege hozta napfényre; mert végtére is, ki hinné, hogy a nagy költő minden versét, drámáját tizszer huszszor sajátkezűleg lemásolta volna!

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 27. „Lear király." Szomorujáték 5 felv. Irtá Shakspeare. Szombat, jan. 28. „Fidelio." Opera 2 felv. Beethovenfól. Vasárnap, jan. 29. „Az idegesek." Vigj. 4 felv. Sardou Vikortól. Hétfő, jan. 30. „Borura derü." Vigj. 2 felv. és „Az elkényeztetett férj." Vigj. 1 felv. Kedd, jan. 31. „Troubadour." Opera 3 felv. Zencje Verditől. Kendelényi Fanni k. a. harmadik föllépteül. Szerda, febr. 1. „A csapodár." Vigj. 3 felv. Irtá Sardou V. Fordították Berczik Arpd és Fésüs György. Csütörtök, febr. 2. „Hunyady László." Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Erkel Ferencz.

Szerkesztői mondanivaló.

7535. Eeska. Ch. K. A rajz és leírás egyaránt érdekes és használható. Örömmel vettük a becses küldeményt, s egész készséggel azon leszünk, hogy a bízalomnak mielőbb megfelelhessünk.

7536. Dömsöd. Hiszen az egy egészen önálló nagy mű, melynek önállóan kellene megjelennie! Hétlap az ily terjedelmű munkát kiadásba nem bocsátkozhatik, a „mel-lékletek" eszméje pedig igen gyakorlatiatlan, csaknem lehetetlen. Van ite Pesten egy szépirodalmi intézet — hát ott nem számolhatta ön műve méltó figyelemre? — A szótári részleteket az illető helyen átadtuk.

7537. Pest. Irt. iskola leánytanítói. A nézetünket meg-értő s viszhangzó sorokat jól esett olvasnunk. Az érdekes kölcsönös megértésütl várjuk a legjobb eredményeket s

bizunk az idők engesztelő és gyógyító erejében. Erre nézve biztosítottok látunk önké hazafias levelében is.

7538. Halle. M. K. Lapunkat szivesen küldjük az ottani egyetemen tanuló magyarok könyvtárának. Az ajánlott közreműködést kérjük, s úgy hiszük, hogy a megnevezett tárgyak közül több birhatna nálunk átalános érdekel. A régibb küldeményekre is talán még rá kerül a sor.

7539. Kis-Körös. R. M. Öszintén sajnáljuk, hogy ohajátást nem teljesíthetjük. A csalólatnak valóban csak azon lapban volna helye, melybe a támadás történt. Mi sem elegendőül térel nem rendelkezhetünk, sem oly erős idegekkel nem bírnak, hogy egy ama lappal vitába ereszkedjünk. Az efféle itt nem is szokás. Sár ellen sarat dobálni, se nem hasznos, se nem mulatságos. Egyébre nézve szivesen felajánljuk közsegünköt.

7540. Ejjel. Elhagytok tájon. Nem közölhetjük. Az újabbat sem. Nem mondatunk rólok rosat, de a nagy tömegben észrevétlenül hangzauának el.

7541. N.-Salló. K. J. A templom rajza kissé tökéletlen s czéljainkra nem használható. A lap iránti ohajátást, ha még lehet, teljesítjük.

7542. Csongrad. N. N. Őn a „diszvár" szót ajánlja a redoute magyarosítására. Nem is jobb, nem is rosszabb a többinél, a mik eddig készültek. De úgy látszik, ez sem az igaz.

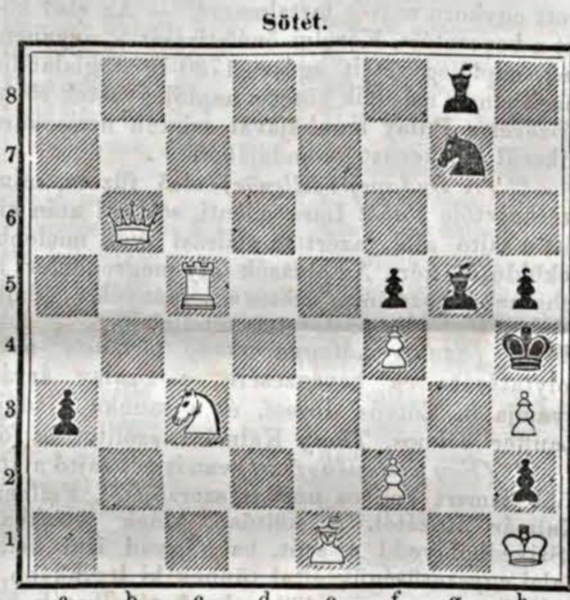
7543. Sárosfatak. P. Gy. A művek közölhetők, de hogy mikor, az még előtünk is titok.

7544. Egy mesék előhöz. Valóban nagy baj, hogy most sem akar a nyúl a bokorból kimenni. Az tehát a tanácsunk, hogy most már ne a bokrot, hanem magát a nyulat kellene ütni. Oly bátor vadászoknak látszik bn (ámbré) slarez alá rejtőzök), hogy igazán csodáljuk, miért nem megy egyenesen neki a rejtőző vadnak.

7545. Magyar becsület stb. stb. Mindegyik vers olyan, hogy figyelmet ébreszt, de a mint végig olvastuk, sajnáljuk a pongyolasságot s azt, hogy több gond nincs fordítva a kidolgozásra.

SAKKJÁTÉK.

266-ik sz. f. — Gróf Pongrácz Arnoldtól (Pozsonyban).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 261-dik számu feladvány megfejtése. (Bayer Konrádtól Olmützban.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét. 1. B—f4 Kc5—d5A. 1. ... Kc5—f4. 2. Hd4—f3. Fd4—e2. 2. Va3—h3. Hc6—d4. 3. Va3—a5. H—a5. 3. Fb6—d4. tetsz. sz. 4. Hf5—fmat. 4. V—v. F—fmat.

Helyesen fejtették meg. Teszprében: Pölöp József. Nagyváradon: Pál Rezső — Tállány. H. Nagy Lajos. — Sárosfatakon: Homolya Kálmán. — Miskolczon: Czeante József. — Pakson: Ambrózy György. — Pesten: Hügyézi Pál. — Rózsáagi Márton. — A pesti sakk-kör. — Hevesen: Tilkovszky F. — Budán: Schmidt János.

(Figyelmeztetés.) A legújabb minta szerint készített s 7 évre szóló magyar-német szövegű álladalmi és községi adókönyvecskék, — több rendbeli tudakozásra — minden megkívántat mennyiségben kaphatók. Pesten, egyetem-utca 4. sz. a. — 100 db. ára 3 forint.

TARTALOM.

Kaucz Gyula (arckép). N** — Fonóban. Teréz. — A jurátus-világból (folyt.). Pálffy Albert. — A bruchali magány-börtön (képpel). R. Ensel Sándor. — Lengyeltóti, Fonyód és vidéke (három képpel). Moenich Károly. — Hirlapirodalmunk a 19-dik században (folyt.) Seimney József. — Az üveg (vége). Dr. Bardecz L. — A magyar tudományos akadémia palotája. — Irodalmi régiség (VI.). Közl. Barla Szabó J. — Tárház: Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedelem, Köztisztviselők, egyetlek. Közlekedés. Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? Nemzeti színház. Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pakh Albert. (Lakik magyar-utca 1. sz.)

HIRDETÉSEK.

Bálsruhák

bálsruhakelmék

tarlatan, illusion, créppe, virágos blond- és brüsszel-szövetek, fejdíszek, reczék, amerikai krinolinok, és a most divatu

felső szoknyák, Figler Antal és társa

leszállított szabott gyári-áron kaphatók: csipke és himezősek gyári-raktáruban, 956 (1—6) Pesten, a régi német színház-épület, nagyhíd-utca sarkán.

Gazdasági- és kerti-magvakat,

nemes szőlő-vesszőt, gyümölcsfákat és virágokat, úgy spárpa-gyökereket, valamint borászati és kertészeti eszközököt olcsón kaphatni Pesten a „Gazd. Ipar-Tárlatban", egyetem-utca, takarékpénztári épületben, a „három csillaghoz" czimzett boltban. — Levél által teendő minden megrendelés pontosan teljesítetik, s az ország bármely részébe elküldik.

Pénzt elvél küldeni nem szükséges, ez utóvétel mellett fizethető. — Árjegyzékkel ingyen szolgál az ügynőkéség. 950 (3—4)

Friss VETŐMAGVAK, Lohere, valódi francia és magyar luczerna. Lohere, stájer vörös. Reti here, fehér hollandi. Vadócz (Raigras), angol, francia olasz, belöldi. Reti esibeur (Spörgel). Baltaczim (Espacect). Czukor- és takarmany-ekleklarepa. Tartó-repa. Bakköny, mohar, nyart- és őszipeze. Tavaszil-mozs és rozsa. Pohanka. Mezei komacsin (Timoteusgras). Burnótfü (Pimpinella). Akáczfa-magvak és más magfajok. Marhasó és tragyasó. Olaj-pogaca. Szappangyökér, vagdalt és őrölt. Gabona-zsakok és gyekények. Gépjaj. Angol patent-kocsi- és gépkénés. Fekete labdóli virágokhoz. Jó minőségben és jutányos áron kaphatók: Halbauer G. János kereskedésben Pesten, király-utca 5. sz. 954 (1—0)

Mindennemű takaró-papírosok (Makulatur) kaphatók Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a.

MOLL SEIDLITZ PORO MOLL A. védjegye

Központi szállítási rakhely a „gölyához" czimzett gyógyszertár Bécsben.

ÖVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adtak el, melyek saját utasítványaimmal szóró szóra azonosak és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kúralakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők. — minél fogva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisítványok megvetelétől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes skatula, valamint az óvok papírjai hivatalosan letéteményezett védmarkokkal vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívüli s a legkülönbözőbb esetekben behoznyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között legadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részéből került s keszünké legv hálaíratok a legérzékenyebben tanúsítják, hogy a porok rögzött szorulasoknál, emészthetlenségül és gyomorhajtás tolvábbá görcsöl, vese- és ideges bajokban, szivdohogásnál, idegesség okozta főfajásnál, vertódlásnál, csizos fogtájda lomnál, végül hysteriára, bukóra és huzamos hanyásra hajlammal stb. a legjobb sikerrel alkalmaztatták, s a legártóbb gyógyhatású eredményeket. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nőtök minden, gyakran allopatikus és hydropathikus gyóymód eredménytelenül kimerítettek, ez egyszerű házi-szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségüknek helyreállítására oly soká eredménytelenül kerestek gyógyszer megtelek. — Ez elismerő-iratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvek, kiknek gazdálk még a legbírhedebb gyóymóforrasok sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségük csupán csak a Seidlitz-poroknak renes használata által állítottat helyre.

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt. STEINBACH JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czégek alatt szintén megrendelhető: A norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. e.

Az üvegek el vannak látva védmarkokkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkpakkal elzárt üvegokban küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosb májhalzsirolaj-faj a Dorsch-halnak legmondosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van meggyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjölcsb gyógyszer a mell- és tüdő-bajokban, serophulus és rachitis, köszvény és csusz, idült bőrküttés, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storch", Tuchlauben. 792 (19—50)

Haszonbérletek.

1. Hevesmegyében, Gyöngyöstől 2 órányi távolságra, s a hatvani vasutól szintén 2 órányi távolságra fekvő tagosított birtok, mely 1900 hold szántóföldről áll, holdját 1200 □ olávéval számítva, többnyire uj kihásítások s mely dohány-ültetésre, rezece- és buzavetésre igen alkalmas, — továbbá 1000 hold víz alá ereszthető mezőség, mely évenként 2—3-szor kaszálható, — s 300 hold legelő, összesen 3200 hold, gazdasági épületekkel ellátva, inventárium szerint haszonbérbe adandó, vagy átvehető. 2. Ugyanott egy hármasmenetű vizümalom a Tarna vizén, ezen malom a Ganz-féle gyár által teljesen, egészen utjonnan s a legújabb tervek szerint rendeztetett be. 3. Szolnoktól 2 órányi távolságra fekvő 1/2 órányi távolságra Pusztá-Pó vasuti állomástól, a Tisza mellett 1174 hold tagosított s víztől mentes rezece-, dohány- és buzaföld — de gazdasági épületek nélkül — haszonbérbe adandó. A közlelőbi megvadtat: Wodianer Albert urnál, Zrínyi-utca 3-ik szám alatt, és Gyöngyösön: Rády Andráz ügyvéd urnál. 949 (3—3)

Folyó évi február 15-én

történik az állam által biztosított jutalomdíj-kölesön sorszhúzás.

13 millió 816,841 frank összes 80kevel ezüstpénzben. — A kölesön fönyereményei: 50 nyerő 60 ezer frankjával, 8 nyerő 50 ezer, 4 nyerő 45 ezer, 14-szer 40 ezer, 13-szor 35 ezer, 6-szor 32 ezer, 14-szer 30 ezer, 4-szer 25 ezer, 22-szer 20 ezer, 8-szor 18 ezer, 4-szer 16 ezer, 13-szor 15 és 10 ezer stb. frank, — ezenkívül 350 ezer számmal e kölesön-sorszhúzásban még okvetlen nyernie kell. — Sorsjegyek a fönyerintett sorszhúzáshoz kaphatók alulírott állampapírok nagykereskedésében azonnali készpénz-fizetés mellett. 1 sorsjegy ára csak 1 ft., 3 sorsjegy 2 ft., 6 sorsjegy 3 ft. 30 kr., 12 sorsjegy 6 forint. Játéktervek, valamint felvilágosítások ingyért. A sorszhúzási lajstromok azonban megküldetnek. A nyeremények pontosan kész ezüstpénzben fognak kifizetenni. — Czím: Conrad J. Wilh. Chelius, Frankfurt am Main. 947 (5—6)

Steindecker L. — Schlesinger bankrháza

mainai Frankfurtban

a legváladalra eső vidékekre küld az összes huzásokra érvényes s helyi kormányzóság biztosítéka mellett kiadott eredeti jutalomdíj-részletjegyeket (nem ígervények): ezen részlet-jegyek ára darab-száma 11 a. e. ft., mely öszeg készpénzben küldendő be.

Az olony, mely ezen sorszhúzásonál a többi fölet kinálkodik, abban fekszik, hogy azok huzásai már nekünk hónap alatt bevegertetnek. 6260-szor 100 ft. fizetetik vissza; azokivül meggyertetik még 5-szor 100,000, 5,000, 30,000, 15,000, 10,000, 5000, és százzalonn több 1000 forint.

Erített bankrház bebizonyítani akarván még, miszerint mily csekély itt a kockázata, s mily rendkívüli előnyökkel kínálkodik az, késznek nyilatkozik, azon részletjegyeket, melyekre történetesen nyeremények nem esnének, a megtörtént huzás után csekély veszteséggel visszaváltani. A nyeremények Németországban bármely városban kész ezüstpénzben fizetettek ki. Játéktervek és sorszhúzási lajstromok ingyért küldetnek meg.

Készpénzbeli megrendelések mihamarabb és közvetlen fentebb érintett bankrházhoz utasítandók. — Minden egyéb ausztriai álladalmi sorsjegyek a legutányos árakért adnak el. 943 (4—4)

A sárosfataki közönséges ma-

lomkövekenek ára, az 1864-ik évi december 10-ke előtt szokott áron alul, a bányában vásárlók kedveért mindaddig, míg a most készletben levő malomkövek el nem kelnek, egy harmadöröszel alább bocsátatnak. 921 (5—0)

Láczay Szabó Károly. **

HETI-NAPTÁR. Table with columns for days of the week, months, and religious observances. Includes dates for January and February.

Minden hamisítások ellen tiltakozunk, s az üvegek körülírását szíves figyelembe venni kérjük.

Az általánosan kedvelt s orvosilag jóváhagyott s megvizsgált

stájer növénynedv

mell- és tüdőbetegek számára.

Egy üveg ára 88 krajczár ausztriai érték.

Engelhofer izom- és idegessentiája.

Egy üveg ára 1 forint ausztr. érték.

Dr. Krombholz gyomor-liqueurje.

Egy üveg ára 52 krajczár ausztr. érték.

Dr. Brunn szájvize (Stomaticon).

Egy üveg ára 88 krajczár ausztr. érték.

Folyvást egészen friss és legjobb minőségben kaphatók:

PESTEN

Török József, gyógyszerész király-utca 7-ik szám alatt, — Ebenfőhrer A., Gyndele G., Gindrich J., Hausner F. L., Höfler unokái, Kindl és Fröhlich, Köhler E., König N., Oszecky és Schiesler, Reitschman Ferencz, Szentes Eduárd, Tobisch C., Tunner J., Vágly K., Weiss Fl. uraknál.

BUDÁN

A valódi stájer növénynedv egyedüli készítője Purgleitner J. Grécében kéri, hogy készítménye a kereskedésben ugyanezen nevezet alatt előforduló gyártmányokkal fel ne cseréltesék. — Továbbá:

- Alsó-Lendván: Kiss A.
- Aradon: Tones és Freiberger.
- Aszódon: Hannisch A.
- Apafinban: Wény M., Weidinger S.
- Aranyos-Maróthon: Samassa J. B.
- Almásán: Beck K.
- Baában: Sabinnosky J.
- Baján: Stern K. és Dietzl és Michitsch St., Herfeld fia.
- Beregszászon: Buzáth Gy.
- Bereffo-Ujfaluban: Savretti J. gysz.
- Bezdan: Schulz E. J.
- Beszterce-Bányán: Sztraka S.
- Besztercezen: Kelp és társa, Dietrich és Fleischer.
- Bialán: Knaus J.
- Bonyhádon: Beck J., Schanta J. B.
- B. Gyarmaton: Sippler testvérek.
- Brassóban: Jekelius gyógyszerész.
- Csacszán: Eichwald M.
- Debreczenben: Rothschild Kolbenberger E., Nemetz J., Czanak J., Papp G., Borosy.
- Deésen: Szathmáry K.
- Déván: Buchler A., Ötvös.
- Diakovárt: Bosniakovich D.
- D. Földvart: Timmer K.
- Esztergomban: Bierbrauer.
- Egerben: Weszely gysz.
- Eperjésen: Zsembery J., Papp G. S.
- Eszéken: Deszathy S., Argyrovich G. és Károlyovich gyógyszerész.
- Felegyházán: Hunyady I.
- Fiumében: Rigotti.
- Fogarason: Schranz G.
- Fehérlőmocsiban: Joannovics és Boscht.
- Fehérlőmocsiban: Schmitz G.
- Fehérlőmocsiban: Barbalovics D.
- Galanthán: Walland Tód.
- Gyöngyösön: Kocszinovich.
- Győrán: Császár K.
- Győrött: Hergesell A.
- Hadersdorban: Martinides.
- Hradson: Beil J., Grigar F.
- Hőgyészen: Rausz St. özv.
- Hollitsón: Mühlbauer.
- Hold-Mező-Vásárhelyen: Wagner.
- Iglón: Inderka.
- Jassyban: Immervoll J. E., Schoidler.
- Köszegen: Küttl és Strehle.
- Kolozsvárt: Kozak E.
- Kapospárt: Kohn J.
- Karánsebesen: Stojlesovics.
- Kassán: Novelly A.
- Késmárkon: Szepkó K. N.
- Keckemetén: Gallé gysz., Handl, Milhofer.
- Keszthelyen: Singer testv.
- Kis-Czell: Brunner G.
- Komaromban: Grötschlgy., Ziegler A. és fia.
- Körmöcz-Bányán: Nemtes J.
- Kostelnicán: Radakovics M.
- Léván: Bolemann Ede.
- Lucoson: Popovicza D., Weisz testv., Schiesler A.
- Makón: Osovsky A.
- Martonyvárosban: Pinter J. E.
- Miskolcson: Bösörényi, Spuller J. A.
- Mitrovicán: Kerstonovits.
- Mohácsban: Kögl A.
- M. Övárt: Koller Alajos.
- Maros-Vásárhelyen: Fogarasi D.
- N. Abonyban: Lukacz.
- N. Beeskereken: Pyrra D., Danilovics G., Wegling és Herschani, Schlesinger G.
- N. Bányán: Pap.
- N. Kanizsán: Fábán özv., Zerkovich W. A.
- Nagy-Károlyban: Alex. Sasger.
- N. Mikindán: Schanner.
- Nyírtán: Rippeli gysz.
- Nyíregyházán: Grünfeld J. és Forgács G.
- N. Szombaton: Keszely J. és Panthotes.
- Nagyváradon: Kiss S., Rössler J. K. és Rosenthal A.
- Oravicán: Pintinger J.
- Oravicán: Székány Istv.
- Palánkán: Karvázy A.
- Pakson: Florián J.
- Pancsován: Huber J., Krancsevics P., Joannovics D. U., Joannovics J. B. és Kresadincz M.
- Papán: Bermüller S.
- Péterváradon: Nagy Ign., Andras Perencz.
- Pozsonyban: Schaeberberger és Heinrich, Pistory.
- Pécsét: Berger C., Pucher G., Rech W., Lakich F., Obetka S.
- Püspök-Ladányban: Haagen Alajos.
- Rozsnyón: Pleymann A., Madarasz G.
- Rimaszombatban: Kretschmár.
- Rumán: Bogdanovich J.
- Sassváron: Mike gysz.
- Selmeczbányán: Dimák J. E.
- Sellyén: Weigl József.
- Szentesen: Eiszdörfer G. és Prohaska J.
- Szegszárdon: Mihók J. és Mihók N. J., Stern M., Noviter A.
- Szepl-Sz. Györgyön: Vitályos B.
- Szegeden: Hauer A. és Lantosovits, Mészáros Pál.
- Szolnokon: Scheffik Istv.
- Szabadkán: Reissner A. S.
- Szabonban: Záhner J. F.
- Szécsényen: Schönberg A.
- Szegsvárt: Misselbacher, Spuller J. A.
- Sopronban: Voga, Eder és Ruppert J.
- Szigetvárott: Grünth M.
- Sziszeken: Pokorny F.
- Szombathelyen: Pillich és Albrecht F. R.
- Sz. Fehérvárt: Légrán A.
- Sz. Györgyön: Karlin Fer.
- Sümegen: Hirscher N. S.
- S. Somlyón: Ruszka Ign.
- Tapolezán: Frisch József.
- Tapolezánban: Kalaba C. A.
- Temesvárt: Jeney és Solquir, Hain, Schillo F., Fabner Károly.
- Tatan: Niriti gysz.
- Trensenben: Kulka J.
- T. Kanizsán: Frigyházy P.
- Ujvidéken: Vidasits J. L., Milletits N.
- Ujbányán: Hamel G.
- Uj-Verbaszon: Singer H.
- Varasdon: Dr. Halter.
- Verőczen: Doma.
- Versezen: Karnap E., Obradovics, Fuchs János, Blum J., Joannovics J. P.
- Veszprémben: Frömmel H.
- Vácson: Bodendorfer J.
- Vukovárt: Stanits Th., Markovits B.
- Zomborban: Weisz J. és Popits István, Falcioni, Heindlhofer R., Csarsch C.
- Zimonyban: Treschtik, Joannovics és Petrovics.
- Z. Egerszegen: Handler I. 865 (7-12).

A stájer növénynedv fehér üvegekben árultatik, s felül kupalakban végződik, s önlémezzel, melyen (valamint az üvegekben) „Apotheke zum Hirschen in Gratz“ és J. P. A. nyomat szemléltető, jól elzárva, — különben függvényekkel s a készítő saját neve aláírásával vannak ellátva.

Mindenféle órák nagy választásban kaphatók:

LECHNER JÓZSEF

órás jó hírnevű és legrégebb, már 1808-dik év óta fennálló

ÓRA-RAKTÁRÁBAN

Festen, váci-utca 5-ik szám alatt.

Ara a legutányosb óráknak 1 évi jóállás mellett.

Ezüst henger-órák, hat kőre, 11-12-13-14 ft. Arany női órák, tíz kőre, 30-35-40-50 ft.

Ezüst horgony-órák, 15 kőre, 16-18-20 ft. 8 napig járó inga-órák, 18-19-23 ft. 14 napig járó legújabb francia bronz 66-órák, üveg-borítékkal, 32-35-45-50 ft.

Arany horgony-órák, 15 kőre, 40-45-50 ft. Ébresztő, egyszersmind mint óra használható, bronzalappal és szabályozva 9 ft.

Arany horgony-órák, dupla tokkal, 15 kőre, 60-65-70-80-90-100 ft. Legújabb francia marvány-, onix-é utazó-órák folyvást készletben vannak.

Régi órák beeszerésre elfogadtatnak és javítások a legpontosabban teljesíttetnek.

Vidéki megbízások az előre beküldött összeg vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban eszközöletnek. 957 (1-6)

A legnagyobb vászonruha-raktárban

váci-utca,

„Ypsilantihoz“ Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon és legnagyobb választékban mindenféle fehéreneműk férfiak, hölgyek és gyermekek számára,

20000 darabnál több férfi-íngek rumburgi vagy hollandi vászonból darabja 3 ft, 3 ft 25 kr, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 9 ft, 12 ft.

10000 darabnál több színes férfi-íngek 1000 különböző mintában, régebbi mintája 2 ft, legújabb minták és legújatosabban varrva 2 ft 50 kr, 3 ft.

Fehér pamut madapolan férfi-íngek 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr. Férfi-íngesek vászonból, magyar vagy félmagyar mintára 2 ft, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr.

Női íngek rumburgi vászonból, simák 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft.

Női íngek rumburgi és hollandi vászonból hímelve 4 ft, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft, 10 ft, sveicki és francia mellmustrával 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7 ft.

Flu-íngek vászonból 4 éves 1 ft 80 kr, 2 ft 10 kr, 6 éves 1 ft 85 kr, 2 ft 40 kr, 8 éves 2 ft, 2 ft 45 kr, 10 éves 2 ft 10 kr, 2 ft 65 kr, 12 éves 2 ft 40 kr, 2 ft, 90 kr, 3 ft 50 kr, 14 éves 2 ft 65 kr, 3 ft 15 kr, 4 ft 20 kr, 16 éves 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 kr, 4 ft 50 kr.

Színes flu-íngek 4 éves 1 ft 25 kr, 6 éves 1 ft 40 kr, 8 éves 1 ft 55 kr, 10 éves 1 ft 75 kr, 12 éves 2 ft, 14 éves 2 ft 10 kr, 16 éves 2 ft 20 kr.

Mindenféle téli alsó mellények, nadrágok, harisnyák és egyéb téli czikkék férfiak és hölgyek számára nagy választásban.

Főraktára a legjobb 3/4 és 5 rőf színes amerikai krinolinnak fehér vagy hamuszín darabja 2 ft 50 krtól 6 ftig, vörös 5 ftől 8 ftig.

Színes alsó szoknyák legfinomabbak, darabja 6 ft, 50 kr, 7 ft, 7 ft 50 kr.

Ferstel orvos tyukszem-irtószer egy üvegecske 50 kr.

És sok egyéb kész fehérenemű czikkék, melyekről az árjegyzék kívánatra bérmentesen elküldetik.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi, írlandi, kreasz. és bőrvászonokban a legolcsóbb gyári árakon.

Vászonsebekendők tucatja 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft, 10 ft, egész 20 ftig.

Törülközők tucatja 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8-16 ftig.

Színes agyi kanavasz vége 9 ft, 10 ft, 11 ft, 12 ft, 13-16 ftig.

Valóságos vászon-asztalmenü.

Asztalendők tucatja 5 ft 30 kr, 6 ft 20 kr, 6 ft 60 kr, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft.

Abrosok minden nagyságban hat személytől 24-ig. Asztali készletek 6, 12, 18 és 24 személyre. Legjobb minőségű kötő-czérna csomója 1 ft 20 kr, és 1 ft 60 kr.

Nagy választás ágyterítők, pique és tricót-paplanokból, kavics-kendőkől és minden e nembe vágó czikkékből.

Raktárunkban vett czikkéknél nagy előnyül szolgál az, hogy minden megvett, az árjegyzék ellátott czikk 14 nap alatt nemcsak kicserélhető, hanem egyszersmind ki nem elégítési esetben az ár vissza is adatik.

Szállítások minden irányban, az ár előleges beküldése mellett vagy utánvétellel gyorsan és legjobban eszközöletnek, ugyisint mindenféle megrendelések mustra szerint leghamarabb elkészíttetnek.

941 (4-6) **Kollárits József és fiai.**

Wigand György könyvtársnál Lipcsében jelent meg, s Magyarhonban minden hiteles könyvtársnál kapható:

JÉZUS ÉLETE.

Irta **Benan Ernő.**

Kis 8-rét. (399 lap.)

Borítékba füzve ára 1 forint 50 krajczár ausztr. érték.

7-ik szám.

Tizenkettedik évfolyam.

Pest, február 12-én 1865.

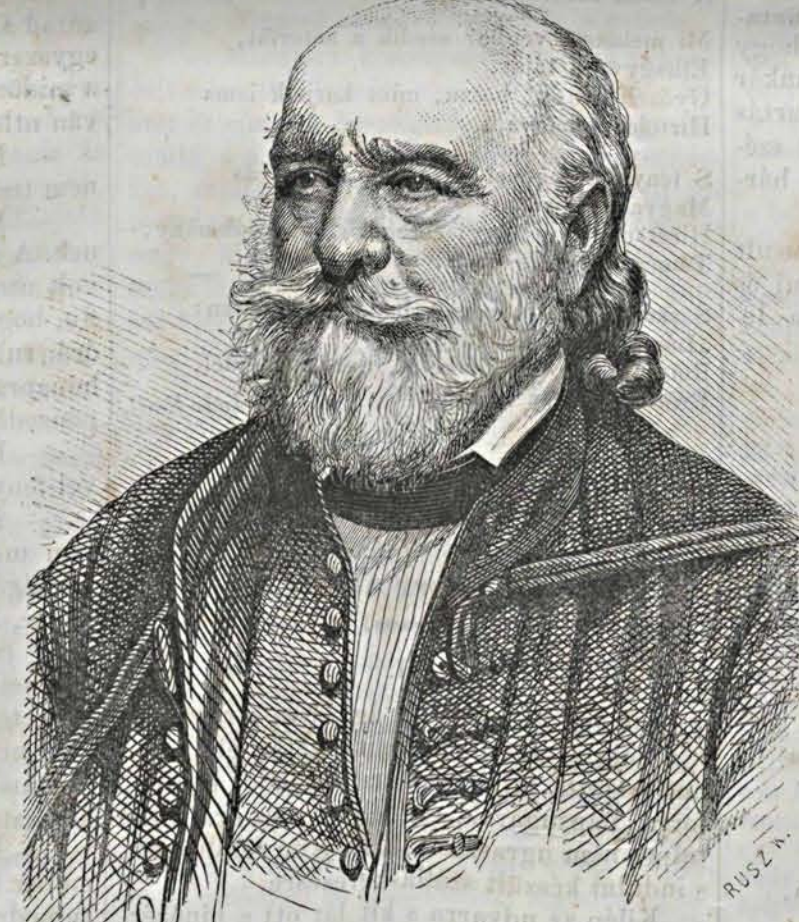
Előzetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg. 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer használt petít sor ára, vagy annak helye egyezzer ígatásnál 10 krba; háromsor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetőmelyeket előfogad, Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynökség is. Jászterfő, 14. sz. a Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujr.

Bernáth Zsigmond.

Azon tisztos ösz férfi, kinek arczképével ma kedveskedünk olvasóinknak, a magyar alkotmányosság régi gárdájának egyik kiváló tagja. Társai, kikkel egy felszázadon át híven védelmezte a nyilvános élet sorompói között a haza közügyeit, s kikkel együtt érzett annyi reményt és aggodalmat s együtt élt át annyi sok jó és rossz napot, — nagyobb részt már mind kidüledtek az élet kertjéből s csak itt-ott látszik még egy-egy erős törzs, mely az idő viharaival dacolva, élő emlékként áll előttünk a lefolyt napok történetéből. Nekünk jutott a feladat, az emlékeket fölkeresni, s a későbbi nemzedék számára megőrizni.

Bernáth Zsigmond 1825 óta hat országgyűlésen volt a nemzet érdekében, főképen az előbbi években hathatós szónok, még pedig mindenkor azon részen, melyet a józan haladás és szabadelvű nézetek képviselője gyanánt tanult tisztelni a nemzet. Bernáth Zsigmond 1790. évi okt. 20-án született Mándokon Szabolcsmegyében. Családj a régi magyar birtokos családok közé tartozik, s egyes tagjai, különösen a reformátói ideje óta, honfui erényekben és hitbugóságban gyakran kitűntek. Egyik nagybátyja, Bernáth József (később septemvir) többi között az 1790/91-ki budai prot. zsinaton tüntette ki magát értelmisége s erélye által. Atyja, szintén Zsigmond, Ungmegyének több évig alispánja és országgyűlési követe volt s az akkori idők szelleme szerint fiát gondos nevelésben részesítetté.

BERNÁTH ZSIGMOND.

Gymnáziumi s philosophiai tanulmányait ez utóbbi a kassai kir. gymnáziumban s akademiában, a jogi tanulmányokat részint a pesti, részint a bécsi egyetemen hallgatta, s végre a sárospataki kollegiumban a híres Kövy Sándor jogtanár vezetésével fejezte be.

Az iskolai pálya bevégezte után következett a gyakorlati tér, mely hazánk alkotmányos korszakában oly bő alkalmat nyújtott ifjainknak a közügyekért lelkesülni s ez élet nagy iskolájában szükséges ismeretek és ügyesség megszerzésére. Bernáth Zsigmond

is már az 1811-ki országgyűlésen ott ült a „távollevők követői“ (absentium ablegati) sorában, mint az országgyűlés főrendi házába meghívott, de meg nem jelenhetett gr. Török József és b. Podmaniczky János képviselője. A „távollevők“ követői ekkor s még azután is sokáig a Karok és Rendek táblájánál (alsóház) többnyire jogtudományokat végzett fiatal emberekből állottak, kik szavazattal nem bírtak ugyan s felszólalásai sem sokat nyomtak a latban, de kik itt, az országgyűlési tárgyalások kellő közepén, a legkedvezőbb helyzetben voltak komoly ta-

lati pályáját s nem sokára Pesten a nagy hírű Vay József septemvir oldala mellett, mint kir. táblai jegyző (jurátus) működött s végre 1812-ben ügyvédi cenzúrán is szerencsésen keresztül esett.

Az ügyvédi diploma birtokához jutván, 1848 előtt a birtokos családok fiait rendszeresen illető megyéjükbe költöztek, várva az alkalmat, mely tehetségeiknek előbb-utóbb megfelelő tért nyisson a közélet piacán. Bernáth Zs. is, miután a felsőbb törvényszékeknel folyó némely családi pereit rendezé, egy szüleitől nyert beregmegei kis birtokára vonult s a gazdaságnak adta magát. Tevékeny szelleme azonban csakhamar utat tört magának más körtökbe is, s különösen törvénytudományi jártaságának köszönhetően, hogy Beregmegei rendi csakhamar a megyei törvényszéki bírák sorába választották meg.

Bernáth Zsigmondot a két szomszéd megye, Ung és Bereg, egyaránt nézte magának s politikai szereplése is a két megye között oszlott meg. Így már 1816-ban az Ungmegei tisztválasztás alkalmával főszolgabírónak választották meg. S midőn 14 évig tartott szünet után 1825-ben ismét az ország gyűlése hivatott össze, e reményeiben és eredményeiben egyaránt fontos országgyűlésre Ungmegei rendieknek bizalma Bernáth Zsigmondot küldé Pozsonyba a honatyák díszes seregébe, hol következetesen a törvényes rend fenntartásáért küzdő ellenzék sorában működött.

Ugyanezen minőségben szerepelt az 1830-ki országgyűlésen, hol több közérdekű törvényezik szerkesztése az ő tollából folyt. Jelen volt a hosszú, 1833/36-ki országgyűlésen, mely alkalommal a követi tábla azon bizalmában részesült, hogy Kolcsy Ferenczcel s másokkal együtt kerületi jegyzőnek választották, s e minőségében több országgyűlési felirat fogalmazásával s a urbéri törvényezik szerkesztésével lön megbizva.

Élénk részt vett az országgyűlésen a vallási sérelmek taglalásában, s ő indítványozta a nemzet anyagi jólétére nagy befolyást

